



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

Constitvtionvm Pars Tertia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

eorum insigne, in humeris ferant, cum domo exeunt, supra exteriorem vestem, cum processiones aliasque eiusmodi publicas actiones obeunt, supra superpelliceum; liceat tamen episcopo ab hoc decreto eximere, qui in ecclesiis cathedralibus dignitatem, canonicatumve item legitime obtinent, quamdiu illam, illumve retinebunt, non autem si qui deinceps vlla quauis causa modove obtinuerint.

Prolocorum & temporum ratione id ab episcopo suis dioecesanis parochis permitti concedive liceat, vt Decembri, & Ianuario mensibus, ob dierum breuitatem, itineris difficultati coniunctam, sacerdotales illos conuentus ipsi non habeant, quos primo prouinciali Concilio in singulos menses haberi decreuimus, ita tamen vt aliis deinceps mensibus, quibus commodius haberi poterunt, refarciatur & praestetur quidquid intermissum est, frequentioribus conuentibus, & omni alia diligenti ratione.

His autem conuentibus, vel in vrbe, vel in dioecesi habendis, certas regulas, quae partim in superioribus Conciliis prouincialibus eo de genere decretae sunt, partim ordine, ac recte adiungendae videbuntur, ad communem prouinciae usum per nos praescribendas atque edendas, tum parochi, tum alii, ad quos executio spectat, seruent, atque exequantur diligenter.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA.

De episcopis.

VT, quo sponte nos contendere studemus, eo etiam sanctis legibus & cohortationibus, quasi stimulis incitati, adiutrice in primis Dei gratia studiosius properemus, non solum in illis vitae episcopalis legibus, quas nobis in Concilio prouinciali primo constituimus, insistere, sed longius in dies nos progredi oportet; cum ii scilicet, nos simus, quibus proposita Christi Domini vita, nullus definitus sit progrediendi terminus. In hoc igitur Concilio prouinciali quarto haec etiam illis addenda censuimus;

Primo episcopi sibi, & gregi attendentes, in omnibus, vt est Apostoli praecipuum, laborent, ac ministerium suum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeant, constanti virtutum episcopaliu officio.

Sicut

ANNO
CHRISTI
1576.

Sicut autem præstantibus virtutibus Christiani populi, quorum curam gerunt, ab ipsis instituendi sunt; ita optimam illam, quæ in episcopali animo castissimo, ad diuinamque suscipiendas illuminationes idoneo, inesse debet, vitæ institutionem euangelicis literis explicatam, non verbis solum declarent, sed sanctissimis factis, e caritatis fonte manantibus, comprobent; exemplisque virtutum suarum in omnem sanctæ, vereque Christianæ vitæ vsum illos conformare diligenter curent.

In oratione sanctisque meditationibus cum eos frequentes esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumant, quam in contemplationum diuinarum studio exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponant. Quæ oratione non sibi ipsis tantum diuini luminis illustrationem deprecant, sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis humiles preces fundant, eorum peccata deplorando; pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, vt disiectis peccatorum nubibus, pluuiam & rorem suæ diuinæ gratiæ ac misericordiæ effundat in hereditatem & agrum ecclesiæ suæ.

Domi item suæ orationis vespertinæ institutum introductum retinere studeant; ad quam ipsi, si modo aliquando impediti non sint, conueniant, tum plane familia omnis.

Missæ sacrificium frequentius celebrare studeant. Dominicis vero festisque diebus, ne id præstare omittant, ex Concilii prouincialis primi decreto. Hoc vero ipsum facere curent crebrius in ecclesia, quam in priuatis oratoriis.

Tum præterea Missæ sacrificium facere studeant, quibus diebus ecclesias, altaria, aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, eave reconciliabunt, & alia eiusdem generis episcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent; & generalia clericorum, qui initiandi sunt, & confessariorum examina habebunt, ceterasque denique grauiore consultationes, & deliberationes inibunt.

Cum autem ob causam sacrificium non faciunt, religiose intersint.

Nec vero, cum adfuturi sunt, sacerdotem capellanum, sacri faciendi causa indutum, ad altare in mora esse velint,

Concil. Tom. 36.

D d d

aut expectare patientur, dum ipsi aliis rebus incumbunt.

Prius autem sacrum facere, aut impediti ei interesse studeant, quam alias occupationes, actionesve externas suscipiant gerantve.

Diuinas laudes, precesque horarias pie, decore, studiose, deuoteque quantum eis Deus dederit, ac supplicii mente recitent; ne vero quidquam aliud agendo, debitum hoc munus obeant, id pro religionis studio valde caueant.

Dominicis vero festisque diebus ne ecclesie defint, nisi infirmitate impediti, ad Concilii Aurelianensis praescriptum, atque aliis item diebus, quo frequentius per alias quotidianas pastoralis sollicitudinis occupationes licebit.

Quod si in ecclesia non possunt, impediti; domi tamen diuinum officium non continenter, sed aptis convenientibusque horis recitare studeant. Si vero ne illis quidem horis licebit aliquando per negotia; videant, ut praueeniendo potius, quam tardando diuinis laudibus satisfaciant.

Confessarium saecularem aut regularem deligant, adhibeantve, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & vitae sanctitate insignis: cuius etiam studio & consilio, & precationis spiritu, in rerum grauiorum deliberationibus aliquando uti possint.

Ne omittant etiam sacrae theologiae, sacrorumque Canonum, aliarumque ecclesiasticarum doctrinarum officio, munerique episcopali proprie congruentium, studiis quotidie stans horis operam dare; quotidieque aliquid ex sacris bibliis potissimum episcopali fidei religionique commissis studiose legere. Gentilium autem libris, ut Carthaginensis Concilii Canone vetitum est, ne operam dent.

Officii praeterea sui esse putent, eos excipere atque audire, qui ipsos, vel tamquam iudices, vel tamquam parentes, vel consultores, adiutoresve adeunt.

Itaque his peractis, quae ad diuinum cultum, religionis officia, & ad animi, spiritusque pia studia spectant, omnibus adeuntibus se faciles benignosque praebent, ita tamen ut ne a grauitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant: ac ne infi-

ANNO
 CHRISTI
 1576.

mos homines audire negligant, sed hos vel in primis, cum
 adsunt, ad se accersant.

Expeditant statim quæ recte possunt. Omnibus vel re,
 vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt ac debent ad spiritualem curationem
 & gubernationem, diuinumque cultum spectantia; hæc
 per se in primis præstare studeant: cetera, quæ inferiora
 sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exequantur.

Auditorii negotiis postquam satis temporis dederint,
 tunc a prandio diem etiam distribuunt, ut reliquis confi-
 ciendis opera ponatur.

Quidquid autem temporis animi relaxationi aliquando
 ob valetudinem dabitur; id omne vel in spiritualium libro-
 rum lectione studiove, vel in consuetudine & colloquio
 piorum & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ aman-
 tium ponere studeant.

A nimia laicorum familiaritate meminerint abstinere.

Laicalia conuiuia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit ex sacra scriptura, & pa-
 storalibus libris, ex vitis sanctorum episcoporum, qui epi-
 scopale munus egregie gesserunt.

Die autem consecrationis suæ, ut alias vtiliter in Cōcilio
 Oxoniensi sancitum est, formulam illam promissionis suæ,
 in ipsa consecratione de pontificali libro prolatam, annis
 singulis in mensa legi curent; tum certis etiam aliis solen-
 nibus diebus, ut diligentius præstent, quo crebrius illa le-
 ctione quasi moniti, videant episcopalis muneris partes.

Tridentini item Concilii decretum in sessione xxv. edi-
 tum capite i. & Concilii prouincialis primi sanctionem de
 vita episcoporum, & hanc præterea sæpe sibi recitari cu-
 rent, tum maxime aliquando, quibus diebus vna cum fa-
 milia omni cibum capiunt.

Vestitu vtantur ad Concilii prouincialis primi præscri-
 ptum, talari scilicet tunica, collo adstricta, rochetto, & hu-
 merali indumento, quam mozetam dicunt, ita ut ne domi
 quidem in vllius conspectu se exponant, nisi eo episcopali
 vestitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per diocē-
 cesim iter faciunt: interiorē vero tunicam breuiorem,
 ac mantellum viatorium adhibeant licet.

Annulo autem episcopali semper vtantur, & vbique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena dicecesi, vt perpetuo se ecclesie suae sponfos meminerint.

Sexta quaque feria, tum praeterea in vigiliis, in aduentu, in quadragesima, vestitum induant nigro colore, iis diebus exceptis, quibus ex ritu ecclesiae nullum moestitiae signum vestibus ostendere debent; aliis autem, violacei coloris vestimenta adhibeant.

Cappam episcopalem, cum in ecclesiam, vel ad diuina officia, vel ad conciones, vel ad sacras lectiones, vel ad alias eiusdem generis actiones accedunt, omnino induant.

Familia episcoporum, ecclesiae sumptibus sustentata, in domibusque ministrorum Dei educata, ceteris propofita esse debet ad imitationem Christianarum virtutum; quamobrem eiusmodi fit, quae praeruleat vitae & morum exemplis.

In ea ne sint rixosi, impudici, blasphemii, factiosi, scurræ.

Ne episcopi consanguinei, nisi eadem viuendi disciplina qua ceteri vtantur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rursus, qui alio residentiae munere adstricti, illis exceptis, qui licet episcopo operam nauent, possunt tamen debitas ministerii sui functiones in ecclesia praestare. Verumtamen ne & facultati detractum ideo fit, qua canonicos duos habere secum episcopo per sacros Canones licet.

Cubicularii praeter ceteris aetate sint, moribusque graues, & boni testimonii; adsintque omnino ex primi Concilii decreto clerici, qui sanctae episcopalis vitae, religiosarumque actionum sint non solum testes, sed imitatores etiam, atque adeo eiusmodi denique, qui, vt ad sanctissimum pontificem Eugenium III. sanctus Bernardus scite scribit his verbis, praecipitem etiam frenarent, dormitantem excitarent: quorumque libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorumque sanctitas ad omnia bona incitaret.

Qui clerici sunt, vel sacris initiati, vel sacerdotes; eorum opera ne episcopi vtantur ad officii alicuius, quod sacerdotali, clericaliue ordini minus conueniat, actiones.

ANNO
CHRISTI
1576.

Ne quispiam de familia vlllo vnquam die prætermittat rei diuinæ interesse, nisi necessario impeditus sit.

Iis qui de familia sunt, præsertim clericis, certus ieiunii dies in figulas hebdomadas instituat.

In aduentu item curetur, vt familia ieiunet saltem feria quarta & sexta.

Ieiunet familia pridie diei consecrationis episcopi, in vigiliis item sancti cathedralis ecclesiæ, ac patroni ciuitatis, si quando non huius nomine nuncupatur cathedralis.

Vnusquisque de familia, singulis mensibus confessus, sacram eucharistiam sumat vna cum reliquis, qui in familia sunt.

In aduentu, vt Siluerii pontificis decretum est, & præterea in quadragesima singulis diebus dominicis, sacram communionem salutariter accipere studeant, clerici præsertim, & vitæ spiritualis studiosiores.

Duobus ante diebus quam sacra communio fiat, paterna cohortatione ab episcopo ea de re familia præmoneatur.

Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia sunt, rudiores & Christianæ fidei doctrina & literis ab aliquo instituantur, cui id curæ episcopus dederit.

Quo loco domestici & exteri domi ante cubiculum episcopi conueniunt; eo loco liber, aut de vitis sanctorum, aut de spiritualis vitæ exercitationibus conscriptus, in mensa sit; vt qui conueniunt, lectioni incumbere possint, nec vero inanibus confabulationibus se dedant.

Dum familia cibum capit, lectio etiam adhibeatur.

Ne familia otiosa sit, ne inertix aut desidix dedita; sed aut in obsequio episcopi, aut in honestis exercitationibus occupata.

A nugis abstinens, silentium cum modestia coniunctum seruare studeat.

Abstineat autem vnusquisque, qui in famulatu episcopi est, cum a flagitiosorum hominum consuetudine, tum a locis vbiturpiter viuatur.

Ne quis præterea foris pernoctet.

Ne rerum nouarum curiositates sectentur.

Ne quæ iocularia sunt, quæ ridicula, vnde cachinni, risusque solutiones excitantur, loquantur.

Conuiuia publica, comeffationes laicales, frequentem-
que laicorum hominum consuetudinem vitet. Libros ne
habeat de rebus iocosis, scurrilibus, ridiculis, obscenis,
impurisque conscriptos.

Super custodia familiae episcopus perpetuo stet, tum
etiam bis quotannis visitet, semel ineunte quadragesima,
iterum initio aduentus, eiusque mores paterne inuestiget,
ac videat vt vnusquisque religiose, vitæque spiritualis in-
stitutis congruenter viuat. Si quos ad Christianas virtutes
progredi comperit, eorum studia, progressionefve spi-
ritualis vitæ adiuuentis excitet: qui vero a bene agendi stu-
dio auerfi sunt, illos moneat atque obiurget; ac si contuma-
ces, incorrigibilesque inuenerit, domo eiiciat.

Rursus episcopus familiae suæ confessarios sacerdotes,
viros spiritualis vitæ vsu exercitatos, constituat: quibus
etiam tamquam clericalis disciplinae & sanctæ institutionis
magistris illa vtatur.

Episcopo Missam celebranti vel audienti frequens fa-
milia adsit.

Cum in ecclesia diuina officia ipse accedit, familiam
quoque secum adesse iubeat.

Nihil denique omittat, vt omnes domestici in omni be-
ne sancteque agendi officio se contineant.

Familiarium præterea, cum ægrotant, magnam habeat
curam.

Prouideat, vt illorum salutis animarum ratio in primis
habeatur; tum valetudinis recuperationi per medicum
consultatur, neque vero impensis parcat, ita vt ægrotan-
tibus omnia ad conualefcendum necessaria suppeditentur.

Illos etiam aliquando inuisat, tum salutaribus consiliis,
& benignitatis officiis consoletur: quod episcopalis carita-
tis officium etiam infimis familiae suæ præstet.

Vniuscuiusque autem de sua familia rationem in mer-
cede constituenda habeat, pro virtutum meritorumque,
& pro ecclesiasticorum fructuum dispensationis sibi cre-
ditæ ratione.

Ab episcopali domo absit omnis picturæ ornatus, quæ
profana sit.

In atrio episcopos ordine pingi curet, qui præcesse-
runt; si minus omnes, eos saltem qui sanctitatis aut do-

Ætrina aut rerum episcopalium gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus reliquisque domus locis frequentioribus ne desit aliqua imago sacra.

Hospitio, mensave recipiendis etiam illustribus & locupletibus hominibus, ne præscriptam episcopalis frugalitatis normam deferat, vt exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem vitæ modum.

Eleemosynis dandis promptus ita sit, vt præter illas, quas per eleemosynarium aliosve largiri solet, etiam misericordiæ visceribus indutus, manu sua in pauperes episcopali liberalitate conferat.

De vita & honestate clericorum.

VESTES quas domi priuatim clericalis ordinis homines induent, eiusmodi sint, quæ non colore, non vlla habitus specie a clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus diuina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet; nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas & longitudo aliter cogit.

Si quo iter equo faciunt, ne absque viatoria veste exteriori equitent, succincta interiori tunica, aut alia contractiori decenter adhibita.

Superpelliceis, cum ministerii vsus postulat, omnes vtantur, quæ non lacera sint, non sordida, non ita elaborata, vt artificii ornatus in humeris nimius appareat.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo & in ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi muneribus contigerit, vti possint.

Nulli sacerdoti clericove annulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat; tuncque vnum solum & digito dexteræ manus quarto.

Eum vero dum Missæ sacrificium facit sacerdos deponat.

In omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum sacerdos & clericus profiteatur, omni clericalis vitæ actione religiosi animi mores exprimens, qui in ecclesiastici ordinis hominibus elucere debent.

Ne cum nece & cruciamenta improbis hominibus magistratum iudicio illata, multitudini spectanda proponuntur, vlllo modo ecclesiastici ordinis viri interfint; nisi eorum pia opera, consolandique officium vsui futurum illis sit qui ad supplicium ducuntur.

Sacerdotem, clericumque cuiusvis ordinis, in canticis, hymnis, psalmis, ceterisque ecclesiastici cultus officii, religiosa modulatione concelebrandis, diuinisque laudibus sancte concinendis, ita versari conuenit, vt voce sua sacris dicata abuti non debeat ad profana, cantiones & modulationes, atque ad voluptarias deliciosasque laicorum oblectationes. Quamobrem caueat, ne in nuptialibus, laicalibusve conuiujs, aut mensis canendo operam suam nauet, vlllo quidem vel cognationis, vel amicitiae, familiaritatis, obsequii alteriusve rei causa, cum praesertim clericalem hominem inter epulas canere, veteri Canone plane interdictum sit.

Omnis etiam sacerdos, clericusve publica conuiuia & comessationes eiusmodi vitet, quibus saepe fit, vt contemptui sit ecclesiastici ministerii dignitas.

Illud autem vnusquisque clericus saepe repetat, se non ad inertiam atque ignauiam, sed ad spiritualis & ecclesiasticae militiae labores vocatum esse.

Sciat propterea id in officio suo positum esse, vt cum vel in officiis diuinis obeundis, vel in frequentandis ecclesijs, quod debet, tempus consumpserit; si quid sibi reliquum est, id omne non in rerum saecularium colloquijs, profanisque actionibus, sed in diuinarum literarum studijs, & in caelestium rerum contemplationibus & sanctis piisque officijs traducat. Quare vnusquisque huius prouinciae episcopus, ac alij item qui illius nomine atque auctoritate visitationis munus obibunt, videant atque inquirent diligenter quibus in rebus tempus clerici transigant, anque in ijs potissimum, quae ab illis agi curarique debent, qui in Dei cultum se dederunt.

Quod si clericos aliquos otiosos esse compererint, inita aliqua ratione salutaribus eos occupationibus & ecclesiastico homine dignis incumbere procurent, ac provideant omnino, ne isti ad suae salutis discrimen & aliorum offensio-
nem otio abutantur.

Om-

ANNO
CHRISTI
1576.

Omnes præterea & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, vt ad eos se crebro conferant, qui in sacerdotio constituti, in spiritualis vitæ studiis, exercitationibusque versati, atque eiusmodi sunt, de quorum consilio vitam ad omnes sancte religioseque agendi rationes instituant.

Ab illorum autem qui in vitiorum luto volutati, se maleficiis pascunt, familiaritate abstinere, cum eos omnes iubemus, tum præcipue minorum ordinum clericos, qui nondum ætate confirmata sunt, neque firmo virtutum robore muniti procliuius ad vitia prolabantur. Aut illud non modo prohibemus, sed diuina contestatione obsecramus ecclesiastici ordinis homines, eos præsertim qui in sacerdotii gradu constituti sunt, quive animarum curam gerunt, vt quos in vitiorum face versari animaduernerint, caute & sapienter studeant a peccatis flagitiisque deterre- re, & ad virtutem cohortari; eisdemque in scelerum gurgite laborantibus opem ferre, verbis, consiliis, exemplis; atque ita quidem, vt dum illos iuuare conantur, ne se familiaritate inquinent.

Ne clerici apud se libros habeant, aut legant, quorum lectione bene agendi studium, morum disciplina, & timor caritasque Dei languescere possit: quales libri sunt, qui res vel inanes, vel iocosas, vel scurriles, ridiculasve vel impuras continent.

Rerum nouarum curiositates fugiant: tum ne, quæ ridicula sunt, vnde cachinni, risusque solutiores existunt, loquantur.

Sacerdos clericusve sacris initiatus, aut ecclesiasticum beneficium obtinens, horarum canonicarum officio cum adstrictus sit, meminerit, se febris morbove aliquo, vel aduersa valetudine leuiter aliquando laborantem, non iustam propterea excusationem habere, quamobrem illud inter- mittat, omittatve. Itaque si quando corporis infirmitate affectus est, ipse pro sua conscientia recte videat, quid præstare possit, ac ne omittendo grauius peccet, & beneficii quod habet, fructus suos non faciat.

Quo diligentius cleri in omni ecclesiastica disciplina progressus constet, vnusquisque sacerdos & cuiusuis ordinis clericus, de frequenti sacramentorum vsu, de functio-

nibus in ecclesia præstitis, de lectionibus, studiorumque progressionem, de ceteris exercitationibus sibi præscriptis, testimonium ab iis singulis, quibus ex præscripto accipere oportuerit, singulis mensibus, vel alio statuto tempore, per episcopum statuendo, afferant: idque ad constitutam rationem.

A sacerdotibus, ab iisque etiam, qui prouectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omnino præstari peroptamus, ut cum omnis antea actæ vitæ suæ peccata diligenter riteque confiteantur, tum spiritualium exercitationum, prout iis, qui subdiaconatum vel diaconatum, vel sacerdotium suscepturi sunt, præscriptum est, studium aliquando suscipiant: quo diligentius in via salutis sibi prospiciant.

De visitatione.

NECESSARIUM illud ac plane debitum visitandi munus, quod ex sanctione Tridentina præstari oportet, prouinciæ nostræ episcopi ita solícite exequantur, ut suæ quique vrbs ac diocesis visitationem singulis ipsis annis, aut si per diocesis amplitudinem non possunt, biennio ad summum ipsi per se conficiant. Si vero legitima occupatione, causave impediti, id muneris aliquando per seipso obire nequeunt, vicarios generales, visitatoresve alios, huius rei vsu peritos atque idoneos adhibeant, qui visitationis officium sedulo, ut par est, præscripto tempore exequantur.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, vel vnum, vel duos canonicos, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos vsui & adiumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant.

Ne deinceps plures quam homines decem, & iumenta septem ad summum secum in visitando ducant, supputata hoc numero episcopi etiam persona, ac illius ecclesiastici viri, quem ex huius Concilii decreto episcopus quisque aliquando præmittet: suis tamen propriis sumptibus licebit eis plures conducere. At vero, qui episcopis gradu inferiores sunt, in visitatione longe pauciores homines, & iumenta adhibeant.

Hocque decreto derogatum sit alteri, in Concilio primo prouinciali edito.

ANNO
CHRISTI
1576.

Laicorum hospitia, eoque magis conuiuia, vt maxime possunt, omnes fugiant; sin autem ad illos diuertere aliquando necesse erit, cum cetera seruent, tum in primis caueant, vt ne extra mensæ episcopalis & clericalis modum, regulasque in visitatione præscriptas, quidquam omnino ab hospitibus apparetur apponaturve.

Notarius autem cancellariusve, ne quidquam pro visitatione ab iis qui visitantur vlllo quouis nomine exigat, neque vllum doni, etiam pusilli quocumque modo oblato, genus accipiat, ac ne item pro decretorum, ordinationumve in visitatione confectarum actione vel conscriptione, earumve exemplo, etiam singulis vel ecclesiis, vel clericis, vel aliis qui visitantur, iussu visitantis edito. At pro opera laboreve, quem alterius, cuius interest, illarum exempla alio deinceps tempore petentis, causa in iis exscribendis posuerit, mercedem capiat licet, pro taxæ in foro episcopali præfixæ aut præfigendæ ratione.

Episcopi, qui ceteris omni bene sancteque agendi exemplo præire debent, antequam cleri populique visitationem ineant, a se suaque familia visitandi initium utiliter faciant; quo reliqui omnes domesticæ illius visitationis actione executioneque incitati, pastoralia iussa, quæ ipsi visitando præscripserint, promptius ac studiosius exequantur.

Diligentiam vero omnem visitando adhibeant, non modo in ecclesiarum cultu & ornamento tuendo, augendoque, sed maxime in omni & cleri & populi pristina Christiana disciplina restituenda; in vtriusque item moribus cognoscendis, iisdemque deprauatis corrigendis.

In eaque vel visitatione, vel morum correctione etiam tamquam sedis apostolicæ delegati, auctoritate Tridentini Concilii statuant, moderentur, puniant & exequantur ad sacrorum Canonum præscriptum, quæcumque illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione & diocesis suæ utilitate necessaria videbuntur. In iis, neque vlla inhibito, appellatio, aliudve quidquam impediatur, aut retardet executionem eorum, quæ ipsi mandarint, aut iudicauerint decreuerintve.

Feminarum ac marium luxu, immoderatoque vestium sumptu vtentium, ornatum illum inanem, ac plane super-

Concil. Tom. 36.

Ecc ij

uacaneum & a Christianæ vitæ more sane quam alienum, unde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni episcopalis muneris officio & auctoritate prohibere, tollere, funditusque euellere studeant.

Monialium monasteria, regularium iuri curæve subiecta, quod ad clausuram attinet, diligenter accurateque visitent, loca ipsa introspectent, atque ex superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam vlllo quouis modo pertinent.

Hospitalia item, aliaque pia singula loca & sodalitia pro auctoritate, facultateve & Canonum iure & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos visitent; & quæ laicalia etiam & mere priuata sunt in iis, quæ ad obseruandam piam testatorum voluntatem spectent, visitando corrigant & reformat.

Episcopo, ad cuiuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem aduentanti, cum illi potissimum, vt vetus Canon Concilii Turonensis iubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis, qui morbo aduersæ valetudine laborant, sicut in Concilio Rothomageni cautum est, obuiam ordine prodeant: ac statis hymnorum psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reuerentia illum, tamquam vicem Christi agentem, excipiant, prout eodem Rothomageni Concilio sancitum est, cuius Canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Neque solum quo tempore ille aduentat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint; vt ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori parentique libere exponant: eique pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant; illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, obsecrantem & increpantem audiant: eiusdem iussa, monita & decreta suscipiant, atque Dei denique voluntatem, quam præsentem per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne vt fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequen-

ANNO
CHRISTI
1576.

tissimique in episcopali visitatione adsint: parochorum & aliorum, quorum interest, sacerdotum sit, crebro, prout vsuenerit, intra Missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conueniat, tum visitationum in primis vtilitates fructusque salutare.

At vero ex visitationum laboribus, quo vberiores fructus existant, ac fidelium animi saluari aliqua præparatione excitati & suffulti, quo promptiores erectioresque fiant, cum ad bene agendum, tum ad paterna & episcopalia iussa monitave amplectenda & exequenda, tum ad omnem denique Christianæ vitæ disciplinam sanctis institutis conformatam suscipiendam; præterea vt visitatio & diligenter, & breuiter, & recte denique conficiatur atque absoluetur, has etiam de præparatione ab iis præsertim, qui visitantur, adhibenda, instructiones adiungendas censuimus iis decretis, quæ hoc ipso de genere in hoc & in alio nostro provinciali primo Concilio edita sunt. Quibus porro instructionibus pro personarum, temporum, locorumque suæ diocesis ratione ab episcopo edita, detrahi liceat.

Primum vbi visitationis, vel generatim in vniuersa vrbe, diocesisque inchoandæ, vel speciatim in aliquo opido locove, aut parochia, præsertim frequentiori atque insigniori obeundæ, certam diem episcopus statuerit; pastoralibus etiam literis eo potissimum nomine a se confectis, populum præmoneat atque cohortetur, cum ad alia pietatis officia, tum maxime ad peccatorum confessionem, sacram communionem, precesque pro saluari visitationis euentu continenter habendas.

Triduo proximo, antequam vniuersæ visitationis initium fiat, in cathedrali ecclesia quadraginta horarum orationem indicat, quam eiusdem visitationis nomine a clero & populo, qui in vrbe est, frequentiori in ea ipsa ecclesia pie celebrari curet.

Hæc ipsa etiam orationis ratio parochio, aliove ecclesiæ rectore, cui interest, curante adhibeatur, antequam ecclesiæ parochialis, curatave, aut opidi, præsertim insignioris, visitatio ineatur.

Duobus vero, aut pluribus ante constitutum visitationis tempus diebus archipresbyterum aut archidiaconum

vt in Concilio Rothomagenſi cautum eſt, aut alium eccleſiaſticum hominem, quem maluerit epiſcopus, præire iubeat per ſingula opida, vicos, parochias, & loca ciuitatis, & diœceſis, præſertim frequentiora, inſigniorave, quæ ille viſitaturus eſt. Ille vero iuſta præſtet: conuocatoque clero & populo vniuſcuiuſque loci nuntiet epiſcopi aduentum, eidemque aduentanti obuiam, vt iuſſum eſt, prodire, ceteraque in promptu haberi moneat ac mandet. Paſtorales item epiſcopi literas, edicta, inſtructiones, ad viſitationem pertinentes, enuntiet atque euulget. Tum præterea quidquid de leuioribus cauſis ab eo explicari agere epiſcopus iuſſerit, id exequi ſtudeat, vt ne ille veniens diutius ob eiufmodi cauſas in viſitationis mora eſſe neceſſe habeat.

Parochus porro aliufve eccleſiæ rector vel præfectus, in qua animarum curam gerit, cum viſitandus erit, paſtorales epiſcopi literas, viſitationis nomine editas, duobus ante illius aduentum proximis feſtis diebus intra Miſſarum ſolennia, cum populi frequentia adefſt, de ſcripto recitet.

Itidem præſtet de literis, quas de confirmationis ſacramento rite religioſeque ſuſcipiendo epiſcopus, inſtructionum, monitionumve nomine ediderit.

Hoc ipſum præterea exequatur de aliis item literis, edictis & inſtructionibus, quas ob viſitationem euulgari ille iuſſerit.

Sacerdotibus quoque & aliis, quorum intereſt, epiſcopales inſtructionum literas deſcriptis tabulis, libris, aliifque rei eccleſiaſticæ monumentis, inſtrumentis, ceterifque id generis mature præparandis, quo viſitandi ratio breuior, explicatioque ſit, ſignificet & recitet, ac ſi opus eſt, earum exempli exſcribendi copiam illis faciat.

Quam literarum, edictorumve epiſcopalium euulgationem recitationemve, & ſermone & concione, & monitionibus, & omni alio tum publico, tum priuato cohortationum officio proſequatur, prout expedire animaduertent: quo fidelium animos diligentius præparet atque excitet ad ſuſcipiendum epiſcopalis viſitationis officium vberrimo ac ſalutari cum animarum fructu.

Illud porro curet, vt nemo, qui intra parochiæ ſuæ fines habitat, omnino ſit, qui eo viſitationis tempore confeſſus,

ANNO
CHRISTI
1576.

facram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiamsi in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet eo loci, vbi ille mane visitans Missæ sacrificium offerat.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in confirmationis literis episcopalibus præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat.

Quamobrem tum pridie diei visitationis, tum maxime vbi episcopum visitationis causa iam aduentare cognouerit, certo aliquo, solennique campanarum sono illius aduentum fidelibus significet; quo frequentius etiam ex agro euocati, omni alia prætermissa actione conueniant, eique tale quamquam necessarium munus obeunti, diligentius præsto sint, qua debent obseruantia ac veneratione.

Studeat item confessoriorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sunt, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones audiant, aut confessos reconcilient, vt stata visitationis, aliave die, quam episcopus constituerit, præparati sint ad sacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati sunt, ab eo sancte sumendam.

Ac propterea confessionum causa eo tempore confessionalia multa ad formulæ demonstratæ præscriptum confecta, certisque locis in ecclesia sua decenter collocata, si totidem non sunt, quot necessaria viderit, aliunde habere curet.

Hostias, vinum, vasa, mappas, & alia ad sacrae communionis populo ministrandæ vsum necessaria, accurate parat.

Locum item in ecclesia præparet atque ornet, vbi ab episcopo confirmationis sacramentum fideles religiose suscipiant.

Suggestum item decenti ornatu instruat, vnde tum ille aliusve populo sermonem, concionemve habere possit; tum episcopalialia monita de scripto pronuntiari.

Pridie illius diei, quo episcopus visitaturus est, chirographa, schedulasve in promptu esse curet, eorum, qui confirmationis sacramentum suscepturi sunt, & comparum, commatrumque item ex præscripto instructionis literarum, de confirmationis sacramento promulgatarum.

Omniū singularumque rerum, quæ vel consecrandæ, vel benedicendæ sunt, vtpote ecclesiæ, cœmeterii, altarium, campanarum, vestium, indumentorum, tabernaculi, calicum, corporalium, crucum, imaginum, significationem, indicis ordine exaratam, episcopo ante diem visitationis ita in tempore det, vt cum de apparatu, tum de certa hora vel die illas sacras actiones obeundi deliberare possit.

Sacristiam præterea adornet atque instruat: in qua ex armariis exposita sint sacra indumenta, vestes, pallia, vasa, ac reliqua omnia ecclesiasticæ supellectilis instrumenta, atque ornamenta, præter illa, quæ in ecclesiæ, aliarumque apparatu & vsu tunc erant: eaque ordine, ac pro colorum ratione distincte collocata ita appareant, vt eo, & loco, & tempore in visitando recognosci certe, facileque ac breui possint.

Certo item, decentique sacristiæ loco libri ac volumina ecclesiastica, vt Missalia, breuiaria, lectionaria, antiphonaria, & alia id generis suis operimentis polite contecta, in oculis episcopi appareant.

Tuto item eiusdem loco in promptu sint scripta, monumenta, codicesve, quibus testificatio fiat sacrarum reliquiarum in ea ecclesia asseruatarum.

Eodem loco tabulæ item, scriptave indulgentiarum eidem ecclesiæ concessarum.

Separatim alio sacristiæ loco, vel in archiuo, si illud a sacristia distinctum sit, in promptu habeat, tabulas, scriptave ac monumenta quævis, pro ratione annorum distincte notata, quæ ad ecclesiæ, altarium, capellarumve iura, priuilegia, bonaque testificanda pertineant.

Librum item statutorum & constitutionum, & tabulam rituum, consuetudinum, si quas peculiare illa ecclesia eiusve clerus habeat, præsertim in diuinis officiis ecclesiasticisque functionibus.

In promptu præterea, ac parata inuentaria hæc infra ordine præscripta, recteque confecta habeat, quibus singulis manu sua subscriptum sit.

Primo inuentarium sacrarum reliquiarum, in sua ecclesia reconditarum, ac simul monumentorum, literarumve illas vere testificantium.

Alterum in quo descriptæ sint indulgentiæ omnes, illi eccle-

ANNO
CHRISTI
1576. ecclesiæ, eiusve capellis, aut altaribus perpetuo concessæ, aut ad tempus, quod adhuc peractum non sit.

Tertium, in quo sacræ vestes, pallia, indumenta, & ornamenta singula; omnia, quæcumque supellectilis ecclesiæ sint, recte ac distincte descripta notatave appareant.

Quartum, in quo libri, scriptave, literæ, ac instrumenta id generis, quibus bona, iura, priuilegia ecclesiæ, altarium capellarumve testificata appareant, notata sint.

Quæ inuentaria, quo tempore, & quibus præsentibus proxime confecta sint, ex illius descriptione appareat, vt, si ita opus aliquando erit, recte conferri possint, eademque exscripta in visitationis acta referantur, prout episcopus censuerit.

Paratum habeat, ac exhibeat indicem dignitatum, canonicatum, portionum, & aliorum id generis titulorum, altarium, capellarum, & clericatum, quicumque sint in ecclesia, cum explicatione eorum census ac onerum vnicuique adiunctorum, tum etiam foundationum, institutionumve, & notariorum, qui foundationum tabulas confecerint, tum singulorum præterea, qui ea altaria, capellas, portiones, canonicatus, dignitates, aliudve, quouis etiam ad nutum amouibili titulo obtinent.

Indicem etiam similem, cum simili explicatione titulorum, & beneficiorum quorumcumque, tum ecclesiarum, tum oratoriorum sæcularium, etiam campestrium, quæ sita sunt extra illam ecclesiam, intra fines tamen eiusdem parochiæ.

Indicem item scholarum, confratriarum, locorum, operumve piorum, quouis modo in ea ecclesia institutorum, quo exprimat, & institutio, & institutionis tabulæ, a quo scilicet notario confecta.

Rursus indicem similem scholarum, confratriarum, hospitalium, locorumve, & operum piorum quorumcumque, quæ extra illam ecclesiam, intra fines tamen parochiæ sita sunt.

Indicem quoque monasteriorum, præpositurarum & huiusmodi domuum regularium, tam virorum, etiam si commendatæ sint, quam feminarum, etiam quæ ab episcopi iurisdictione immunes sint; quæcumque in illius parochiæ finibus sitæ sunt.

Paratum item indicem habeat, ac exhibeat, in quo clerici in suæ ecclesiæ finibus habitantes descripti sint, notatis eorum vniuscuiusque tum nominibus, tum domiciliis, habitationibusve ecclesiasticis aut sæcularibus: hoc item adscripto, an soli, an vna cum aliis vel ecclesiasticis, vel laicis habitent.

Indicem item puerorum, adolescentiumve, vitæ ecclesiasticæ disciplinam ingredientium.

Muscorum item, cantorum, organoque in quavis ecclesia sonantium.

Laicorum item hominum, si qui sunt sacerdoti in Missæ sacro, aut in diuinis officiis, funeralibus etiam, & in aliis ecclesiasticis muneribus operam aliquam præstantes.

Indicem item prædiorum, bonorumque ecclesiæ suæ, rursusque fructuum & censuum, quos inde percipit, & aliorum inde redituum, vtpote oblationum, elemosynarum, quæ statis quibusdam anni diebus, vel ob solennitates, vel ob anniuersaria, aliamve causam fiunt.

Huic rursus alius index adiunctus exhibeatur, vsurpationum bonorum, iuriumve illius ecclesiæ, & alienationum præterea triginta ante Tridentini Concilii celebrationem & confirmationem annis factarum.

Indicem etiam det redituum vel veterum, vel recentium, capitulo, clero ve illius ecclesiæ communium.

Indicem quoque distinctum redituum, emolumentorum, onerum, & aliarum, vt supra, præscriptarum rerum quæ ad ecclesias tunc vacantes pertinent, notato etiam tempore, quamdiu vacent, & illius item qui earum fructus vel decimas, vel primitias, vel alios cuiusvis generis reditus exigit, nomine descripto, & auctoritate qua exigit item.

Indicem præterea census ab eo, qui sibi tamquam rectori obuenit, distincti ac separati, vtpote illius, qui vel ad fabricæ illius ecclesiæ, vel ad luminum, vel ad sacristiæ, vel alterius eiusmodi rei vsûm, erogationemve pertinet.

Promptos item habeat codices parochiales, vnum scilicet baptizatorum, alterum eorum qui matrimonium contraxerint, tertium illorum, qui chrisma susceperint, quartum quem proxime confecerit de numero, statuque animarum.

ANNO
CHRISTI
1576.

Regeſtum etiam aut exempla conſtitutionum pontifi-
ciarum, ac literarum paſtoralium, aut inſtructionum id ge-
neris & edictorum, quæcumque ab epiſcopo acceperit. In
quibus ſingulis exemplis notatus ſit dies, quo illa populo
promulgarit, legeritve.

Paratos item libros & tabellas ſingulas, indiceſve ha-
beat ac exhibeat, qui debent in ſacriſtia eſſe, ex præſcri-
pto Conciliorum prouincialium, diœceſanorum, ac in-
ſtructionum.

Si præterea curam, adminiſtrationemve habet bono-
rum eccleſiaſticorum ſeparatim ab iis, quæ ſibi ad vitæ ſuf-
tentandæ uſum attributa ſunt, aut fructuum vacantium
ſibi commendatorum; ſuſceptæ, adminiſtratæve curæ ra-
tionum codicem in promptu habeat atque exhibeat.

Separatim vero in promptu habeat, vt epiſcopo tradat,
tabulam decretorum prouincialium, diœceſanorumque,
quæ vel ad diuinorum officiorum cultum, vel ad parochia-
lis curæ, diſciplinæque Chriſtianæ rationem pertinentia,
nondum in parochiæ ſuæ finibus executionem habuerunt,
cauſis & impedimentis quoque explicatis, cur in execu-
tionis uſum adhuc inducta non ſint.

Tum præterea indicem manu ſua confectum det eo-
rum, qui infra notati ſunt, ſi qui in parochiæ ſuæ finibus id
generis homines extant.

Hæreticorum, hæreſiſve nomine ſuſceptorum, aut li-
bros hæreticos, prohibitoſve habentium, vel legentium.

Publice, vt infra, potiffimum delinquentium, malefa-
ctaque committentium.

Blasphemantium ſcilicet.

Superſtitione, maleficiis, magicis que artibus vtentium.

Eorum, qui in paſcha confeſſi, ſacram communionem
non ſumpſerint.

Simoniacorum.

Uſuras exercentium.

Concubinariorum, concubinatufve nomine ſuſpe-
ctorum.

Illorum etiam, ſi qui publice, notorieque criminoſi,
quibus pro Tridentinæ ſanctiſſionis, Concilii que primi &
tertii prouincialis decretorum ratione, ſolennis vel publi-
ca indicenda ſit pœnitentia; vt aut tunc iis epiſcopus eam

Concil. Tom. 36.

Fff ij

judicio suo statuatur, aut illos, quos solenniter pro peccati gravitate poenitere iussum est, a cancellario notatus, ad se ineunte quadragesima venire iubeat, cuius temporis initio illam de ecclesie sanctae more ipsi subeant ritu solenni.

Coniugum inter se disiunctorum, neque simul habitantium.

Eorum, qui cognatione, affinitateve iuncti, matrimonium gradu prohibito contraxerint.

In ecclesia parum reuerenter, ac non debita ueneratione versantium.

Illorum, qui diebus festis Missae sacrificio non interfint; aut seruilibus operibus dies festos violare, aut choreis, comessationibus, aliisque eiusmodi actionibus profanare soleant.

Talis, aleae ludentium; aut istis domicilia exponentium.

Libros de rebus obscenis, parumque honestis conscriptos, obscenasque item imagines habentium.

Eorum etiam, qui inertiae, desidiae, otio, vel cauponis, tabernisue vinariis, ganeisue dediti sunt.

Marium, feminarumque vestitum immoderatum induentium, non sine manifesta Dei, hominumque offensione.

Omnium denique deprauatorum morum, in parochiae suae hominibus frequentium ac publicorum.

Indicem item eorum hominum, intra parochiae suae limites habitantium, quibuscum episcopus uisitans pro variis uisitationis officiis, aliquando colloqui, agereue necesse habet; horum scilicet;

Patrum familias.

Ludi literarii magistrorum, paedagogorum, musicam etiam, scriptionem, arithmeticam, aliasque artes liberales profitentium.

Mulierum item docentium, puellasque sibi in disciplinam traditas domi educantium.

Medicorum, chirurgorum, tonforumque rem medicam exercentium.

Pictorum, & sculptorum.

Bibliopolarum, impressoriamque artem facientium.

Ministrorum publicorum, ut syndicorum, confratriarum

ANNO
CHRISTI
1576.

vniuscuiusque præfectorum, curatorumve & aliorum id generis.

Notariorum.

Opificum, artificumve in parochia sua frequentiorum.

Hominum operibus piis exercendis aptiorum, aut iam deditorum; & eorum qui vitæ spiritualis, disciplinæque Christianæ studiosi adiumenta subministrare possunt, rationibus parochiæ bene instituendæ vsui necessariis.

Pauperum, viduarum, pupillorum, ceterorumque vere miserabilium.

Cauponariam, cœnaculariamve exercentium.

Saltandi, tripudiandive, ac sonandi in choreis artem profitentium, docentiumve.

Exhibeat ipse ordinum, quibus initiatus est, ac beneficii illius, tum ceterorum etiam, si quæ alia obtinet, literas, tum facultates scriptas, si quas ab episcopo, eiusve ministris habet, vel suo, vel ecclesiæ suæ nomine, vt puta suscipiendi munus Missarum celebrandarum, audiendi confessiones eorum, qui non sint de sua parochia; cohabitandi cum laicis, vel extra ædes ecclesiasticas, adhibendi feminas sibi inferuientes, locandi laicis domum ecclesiasticam, exponendi capsulam pro eleemosynis & eiusmodi.

Exhibeat item libros proprios, quos ex decretis prouincialibus, aut ex visitationum, aliisve episcopi sui iussionibus habere debet, vt pote breuiarium, Missale, Kalendarium proxime editum, librum rituale, seu sacramentorum, homiliarium, psalterium, volumen bibliorum, catechismum Romanum, codices Conciliorum, scilicet Tridentini, prouincialium & diœcesanorum, quibus in libris inscriptum sit nomen possidentis.

Exhibeat præterea indicem aliorum librorum, quoscumque impressos, aut manu exaratos habet.

Quod de sacris reliquiis, indulgentiis, indumentis, ornamentis, supellectile ecclesiastica, libris, scriptis, inuentarii indicibus, fundationum tabulis, redditibus, emolumentis, oneribus, vsurpationibus, alienationibusque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, ac ceteris denique parochia, rectorive, aut præfecto ecclesiæ, in qua animarum cura geritur, præscriptum est; id omne & præpositi & canonici & capellani, etiam mercenarii & alii dignitatum,

canonicatum, altarium, capellarum, aliorumque beneficiorum titulum obtinentes, aut quouis nomine administrationem curamve habentes; & rursus fabricarum præfecti, & confratriarum, hospitalium, eleemosynarum, locorumve, ac operum piorum quibus curatores, cum visitandi erunt præsentent; quatenus eo de toto genere constitutum villo modo pertineat ad eorum dignitates, beneficia, capellas & altaria, titulos & ordines, aut ad fabricas, hospitalia, eleemosynas, pia loca, vel opera, aut etiam ecclesias, altaria, capellas eorundem præfectorum, vel curarum administrationi & procuratori commissas. Parochi sit autem aut præfecti, rectorisve, vt supra, intra cuius parochiæ fines facienda est visitatio, nisi episcopus aliis potius id muneris aliquando dederit, illos omnes & singulos in tempore præmonere, vt præscriptum apparatus conficiant; atque in visitatione præsentent adfint, tum præscriptam rationem qua id præsentent, diligenter docere.

Episcopus porro, quo visitationis rationem magis explicatam habeat, nec diutius quam par est in mora sit, in omni præscripto apparatu recte conficiendo ab iis, quorum interest, pietatis suæ, pastoralisque diligentia studio omnem diligentiam adhibeat.

Quæcumque de præparatione in episcopali visitatione facienda supra præscripta sunt, instructiones eadem fere omnes adhibendæ erunt in aliis visitationibus, illa tantum præparatione excepta, quæ pertinet ad ea, quæ episcopi tantum, episcopalisve muneris & visitationis propria sunt; vt de solenni receptione, de chrismatibus sacri ministracione & aliis huiusmodi.

Quo vero parochorum, aliorumve sacerdotum, in concionibus vel sermonibus habendis ratio episcopo exploratior sit, hæc præter alias huius indagacionis constitutas rationes seruare poterit, vt cum visitantur, sermonem, conuocato populo, præsententeque ipso episcopo singuli in sua ecclesia, vel vbi is maluerit, eo de genere, quod idem iusserit, aliquando habeant.

Visitationis initio, certæ Christiano more viuendi regulæ, ex œcumenica Tridentina Synodo, Conciliisque prouincialibus & diocesaniis, omnique optima disciplina collectæ, vulgari sermone breuiter explicatæ, ad commu-

ANNO
 CHRISTI
 1576.

nem prouinciæ vsum per nos edendæ, præter illam decretorum ad laicos pertinentium denuntiationem in Concilio prouinciali tertio parochis præscriptam, de suggestu populo frequentissimo in vrbe & insignioribus locis, vbi episcopus expedire censuerit, clara voce legantur, vt omnes intelligant secumque taciti inquirant, an ad præscriptas leges vitæ Christianæ modum susceperint. Tum ab episcopo de illis interrogati, videant sui muneris esse, si quas in vitæ institutione executi nondum sint, earum præscriptis atque institutis parere quamprimum & quam diligentissime, pro salutaris disciplinæ ratione atque vfu, rectis regulis confirmato.

Certas pastorales monitiones vnicuique hominum ordini, sexui, ætati proprie conuenientes, ex sacrarum literarum fontibus, sanctorumque patrum disciplina ex eisdem Conciliis hausas, ad omnium etiam magistratuum instructionem, nostra cura communi prouinciæ vsui conficiendas, vnusquisque parochus, cum in fine visitationis vrbis & vniuscuiusque, præsertim insignioris opidi, tum certis anni solennitatibus, prout episcopus iusserit, & illis aliquid pro ratione loci, vel addendum, vel detrahendum censuerit, populo de scripto recitet atque euulget, vt fideles non solum visitationis iussis, decretisque aliis in omnes bene agendi partes confirmati, sed sapius sui quique debiti officii, episcopalibus pastoralibusque vocibus moniti in dies in via Domini maiores progressiones habeant.

De Concilio prouinciali.

PROVINCIALIA Concilia, diuino munere a sacra œcumenica Synodo Tridentina in vsum reuocata, sicut tertio quoque anno ad eiusdem Synodi præscriptum conuocari celebrarique oportet; ita maxime consultum esse debet, vt id ipsum recte, ordine atque ex vtilitate prouinciæ præstetur.

Itaque & pro illorum vfu in perpetuum retinendo & pro ceteris rationibus ad eorumdem actionem recte vtiliterque præstandam accommodatis, hæc tum auctoritate nostra, tum etiam de consensu patrum sancimus;

Primo singulis prouincialibus Conciliis, tertio quoque anno ex ipsa Tridentina sanctione celebrandis, quæ indicare, conuocare & celebrare, eius metropolitani est, nos cer-

tam diem in posterum indicimus, decernimus & statui-
mus, feriam scilicet quintam, quæ a pascha resurrectionis
Domini sub tertiam dominicam cadit; certumque item
locum, nempe nostram ecclesiam, beatæ Mariæ virginis
nomine nuncupatam.

Hoc autem perpetuæ indictionis decreto, constitutio-
neve metropolitani iuri derogatum, abrogatumve ne sit,
quo minus constitutum diem, locumve, prout necessitas
postularit, vel iusta causa, ratiove aliqua ei suaserit, pro-
rogare, accelerare, mutare, ex Canonum iure, sanctio-
neque Tridentina possit; modo intra triennii saltem spa-
tium ad illius sanctionis præscriptum semel celebret.

Neque rursus metropolitano legitime impedito, facul-
tati illud conuocandi, eadem Tridentina sanctione coe-
piscopo antiquiori concessæ detractum sit.

Eius autem constituti conciliaris diei & loci, atque
adeo Concilii prouincialis indictionem omnino ratam fir-
mamque esse volumus, ac sine alia vel literarum significa-
tione, vel edicti promulgatione, vel vlla alia denuntiatio-
ne aut nuntio, tantum roboris & auctoritatis ad episcopos
& reliquos quosuis omnes ac singulos, qui in prouinciali
Concilio Mediolanensi, quacumque ratione adesse pos-
sunt aut debent, quorumve aliquid interest, monendos &
conuocandos, habere hoc decreto sancimus, quantum il-
la quæ indicendi eiusdem Concilii prouincialis ratio literis
& nuntio, edictoque publico adhibetur.

Quamobrem propositis pœnis, Canonum iure sancitis,
cum vniuersos & singulos episcopos, tum ceteros omnes
qui quouis iure, consuetudine, aliave, vt supra, ratione
debent, Mediolani in metropolitana ecclesia præsentem
adesse ad eam diem iubemus, quam tertio saltem quoque
anno, prouinciali Concilio de more ineundo, celebrando-
que certam & statam hac constitutione in perpetuum de-
creuimus.

Quicumque vero, vel episcopi, vel alii interesse debent,
ne eorum nomine alii, sed ipsimet stata die adsint; nisi ne-
cessaria iustaque causa, quamobrem debitum hoc officium
præstare non possint, impediti sint.

Eam porro causam tum metropolitano, vt Canonum
iure cautum est, probent; tum etiam procuratorem cer-
tum,

ANNO
 CHRISTI
 1576.

tum, ecclesiasticum hominem mittant, qui suo nomine suscipiat, recipiatve, quacumque Canonum, Concilii-que Tridentini auctoritate, in prouinciali Synodo acta, gesta, constituta, decreta, sancitave erunt. Si quis contra fecerit, aliave ratione non paruerit, aut contumax erit, ex Canonum sanctionibus debitas luat poenas.

Quicumque porro ex iis, quos constituta illa die adesse hoc decreto iussum est, adesse neglexerit aut praetermiserit, contra eum agatur etiam edicto publico, metropolitana aut alterius ecclesiae, locive ubi Concilium habetur, si mutari quandoque contigerit, valuis affigendo.

Ad constitutum etiam illud tempus capitula cathedralium ecclesiarum inuitamus ad Concilium; quibus certos aliquos procuratores, ecclesiastici ordinis homines, mittere licet; qui eorum nomine praesentes in Concilio adsint; ac si quae erunt, quae referre velint, ea metropolitano in Concilio coram exponant.

Vt vero omnibus & singulis aliis, qui vel inuitati, vel alio iure interesse possunt vel debent, quorumve interest, notior plane sit atque euulgatior eiusmodi Synodi prouincialis indictio; certam illam Concilii inchoandi constitutam diem, ac locum in Kalendarium, quod eo tertio anno editur, loco suo referri, conciliaremque diem notari, tum in octaua natalis diei Domini, qui dies est Kalendarum Ianuarii, aut in epiphania, prout in ecclesia sua moris est, eiusmodi solennes promulgationes fieri, intra Missarum solennia populo frequenti, vna cum paschae resurrectionis Domini, aliarumque solennitatum denuntiatione de more indici, significari & denuntiari vnusquisque episcopus mandet.

Iubeat etiam ecclesiae suae cathedralis valuis, aliisque locis, quae videbuntur, schedulam grandiusculis literis exaratam, duobus mensibus ante constitutam diem adstante frequenti populo affigi, his verbis:

Concilium prouinciale Mediolanense, per reuerendissimum archiepiscopum decreto edito & promulgato, indictum & conuocatum hoc anno, die mensis N. Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur.

Cui schedulae manu cancellarii, notariive episcopalis sub-

Concil. Tom. 36.

Ggg

scribatur, posito etiam sigillo consueto episcopali. Conciliarem præterea hanc actionem singulis tribus proximis ante diem constitutam dominicis diebus per parochos & concionatores fidelibus denuntiari, eosdemque non modo excitari ad frequentius orationis studium, verum etiam an id inflammari vnusquisque episcopus curet, vt die dominico, statam Concilii diem proxime antecedente, vere poenitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, vt quæ ad suam & ad illorum, quorum cura commissi sunt, salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia, in Concilio sancta sollicitudine agantur.

Ab eadem tertia dominica ante præfinitum Concilii tempus & deinceps, quamdiu de more illud absolutum aut dimissum erit, eadem de causa ac nomine, quinta quaque feria Missæ sacrificium, tum a singulis sacerdotibus, tum solenniter collegiatim, in omni cathedrali & collegiata ecclesia, de Spiritu sancto fiat, prout Concilio provinciali secundo sancitum est; vel vbi solennioris officii ratio hoc quandoque impediatur, saltem commemoratio; tum etiam singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis processio, supplicationesque, litanæ ac preces habeantur.

Ecclesiastici etiam ordinis homines, & quos vna secum ad Concilium episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes item synodales, qui conuenerint; ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi sacerdotes Missæ sacrificium facere, clerici sanctissimam eucharistiam sumere ne omittant.

Porro eo religiosius & frequentius episcopus vnusquisque in oratione & precibus & sanctissimis sacrificiis illo præsertim tempore versari studebit, quo planius se ad rerum grauium consultationem & deliberationem vocatum esse videat.

Quo autem instructior ad synodalia rerum tractationem conueniat; perquirat primo, quæ Tridentina & provincialia decreta executus sit, quæ non item. Videat præterea, quæ ab aliis, quorum interest, præstita sint, quæve non feruentur.

Hæc vero accurate inuestiget in primis, an qui veliure,

ANNO CHRISTI 1576. vel consuetudine, vel alia quavis ratione residere debent, ipsi resideant, anque residentia munera per eosdem praestentur.

An regulares exequantur quae Tridentina constitutione de eis sancita, in defectum capitulorum generalium in prouinciali Concilio supplenda prouidendae sunt, eiusdem Concilii Tridentini decreto.

Diligentissime quoque indaget, si quae superiorum prouincialium Synodorum decreta sunt, quae in sua dioecesi executionem non habuerint.

Id denique omni Christianae disciplinae studio perspicat, si quae sunt, quae pro corrigendis moribus, pro abusus tollendis, pro controuersis componendis, aut alias pro vniuersae prouinciae ecclesiasticae & Christianae morum gubernatione sancte instituenda vel restituenda tractari aut decerni in Concilio oportet.

Quo studiosius autem id omne praestet, paucis ante diebus, quam Synodi prouincialis statuta & indicta dies venerit, vrbis, dioecesisque suae sacerdotes aliquot, pietatis zelo flagrantes, rerumque ecclesiasticarum peritia atque vsu praeditos, vt expedire videbitur, conuocet: quibuscum agat de iis singulis conciliarium rerum tractationibus, ac praesertim, quae ad vitam Christianae, & ad clericalis disciplinae instituta interesse possunt.

Iis omnibus episcopus instructus, vbi ad Concilium venerit, in eo die iis ordine referat atque agat; & in primis de diuini cultus obseruantia, tum de cleri sui disciplina, spiritualibusque eiusdem progressionibus, ac de instituti etiam seminarii rationibus, de populi praeterea in studiis pietatis exercitatione, & de piorum hominum sodalitatibus, de ecclesiae denique dioecesisque suae omni statu. Si quid vero sit, quod episcopus vtiliter tractari posse censuerit, si metropolitano per literas ante significandum erit, id praestet, prout expedire iudicauerit.

In ecclesia vero, vbi Concilium celebrabitur, quae etiam ecclesia de more ornetur, ipsis proximis ante Concilii initium diebus, oratio quadraginta horarum instituatur, fiatque a clero & a populo frequentissimo pro optimo Concilii successu.

Pridie etiam illius diei, quo futura est prima sessio, episcopi
Concil. Tom. 36.

scopi, quo religiosius rem grauissimam agant, ieiunium celebrent; & episcoporum item familia.

Eodem dié sub vesperum, solenni more campanæ in ecclesia pulsentur; quod itidem fiat pridie illius diei, quo deinceps alia sessio futura est.

Postridie, quæ stata Concilii dies est, summo mane singuli ecclesiastici homines, qui Concilii causa venerunt, sacerdotes quidem Missæ sacrificium faciant, reliqui vero clerici, præsertim qui de episcoporum familia sunt, singuli a suo episcopo, Missam celebrante, sacram communionem sumere studeant.

Hoc deinde frequentius, tum maxime, quo die sessiones habentur, facere salutariter procurent.

In prima sessione supplicandi causa pro re graui, quæ geritur, processio solennis fiat, conuocato vniuerso clero, seculari & regulari; post processionem, Missæ sacrificium, vt a metropolitano solet, eo impedito, ab antiquiori prouinciæ coepiscopo solenniter celebretur, & sermo item Latine habeatur de re conciliaribus actionibus, disciplinæque ecclesiasticæ cultui accommodata. Hoc autem & Missæ & sermonis officium sequentibus aliis sessionibus præsterur ab alio prouinciæ episcopo, qui a metropolitano delectus & inuitatus, id munus susceperit.

Singulis dominicis & festis diebus, dum Concilium prouinciale habetur, mane saltem conciliares actiones intermittantur, vt episcopi ecclesiæ & officiis diuinis eo tempore vocare possint.

Episcopi ad rerum, ob quas in Concilium euocati sunt, actionem, tota animi cogitatione intenti, sicut illas omni pietate suscipere debent, ita salutaribus consiliis adiuuare, summaque animorum consensione, & concordissima episcopali voluntate perficere pie studeant; id maxime spectantes, vt Deo, conscientiæ suæ, religioni, ecclesiarum vtilitati, Christianæ disciplinæ, animarumque salutis satisfaciant.

Congregationes generales, quæ statæ in singulas hebdomadas habebuntur, significantur, tum campanæ mediæ sono per dimidiam horam dato, tum tabellis suo loco de more affixis.

A Concilio autem ne cuiquam episcopo abire liceat, ni-

ANNO
CHRISTI
1576.

si necessaria iustave causa a metropolitano cognita & comprobata, abeundique facultate scriptis data, ac procuratore ecclesiastico homine constituto & relicto, qui suo nomine, quæcumque in Concilio acta decretave sunt, recipiat.

Antequam a Concilio discedatur, cum cetera & ad optimos mores inducendos, & ad ecclesiasticæ disciplinæ vim vsumque retinendum atque augendum, & ad Tridentinas, prouincialesque sanctiones omnino exequendas pertinentia quam diligentissime agantur; tum quæcumque in ipsa Tridentina Synodo ad Concilium prouinciale referuntur, studiose tum lectione repetantur, tum tractatione in executionis vsum inducantur.

Canonica præterea regulæ œcumenicis Conciliis, ecclesiasticæque disciplinæ monumentis tradita, quæ episcopalis & sacerdotalis vitæ rationem, officia, partesque maxime attingunt, de scripto legantur, vt Canonum auctoritate iam pridem sancitum est.

In iis potissimum sit constitutio, de vita episcoporum in Concilio prouinciali primo edita, altera item hoc quarto Concilio promulgata.

Formula etiam promissionum ad interrogationum præscriptum, quas pontificalis liber complexus est, ac si quæ præterea alia erunt, quæ potiora pro ratione temporum metropolitano videbuntur.

In vltima autem vniuscuiusque prouincialis Concilii sessione, dies futuri Concilii supra præscriptus, metropolitani iussu denuntiabitur, vt antiqui instituti & moris est.

Episcopi antequam e Concilio discedant, singuli ordine ad altare maius accedentes, decretis & constitutionibus in eodem Concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, ipsi etiam assentiendo de more subscribant.

Vnusquisque item procurator episcopi absentis, antequam habeat promulgata decreta, sui episcopi nomine suscipiens, iisdem subscribat; si non fecerit, excommunicationis pœnam incurrat.

Absoluto denique vt moris est, Concilio, & sanctis acclamationibus factis, tunc omnes episcopi surgentes, cum reuerentia osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi inuicem dent, cum timore & amore Dei.

Quodque sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, vt coniunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque sancita sunt, solícite exequendo in eam curam incumbant, vt vniuersa prouincia hæc salutaribus disciplinæ institutis, & ad vsum inductis, in omnes bene pieque agendi partes aequè conformetur.

Hac autem omni constitutione, ne metropolitani auctoritati & facultati vlllo modo derogatum sit, qua licet ei omni loco intra prouinciæ fines Concilium prouinciale conuocare & habere: idemque in aliud tempus prorogare, mutare, aliave agere, & gerere quæcumque de Synodorum prouincialium indictione, celebratione, directione, aliisque eiusmodi ab eo agi, ius sit.

Quæcumque vero supra constituta sunt, quæ ad prouincialis Concilii habendi vim, vsum ac rationem, quouis modo pertinent, quæque ad pœnas non conuenientibus, vel abeuntibus, aliisque propositas, spectant; ea omnia, ac singula, vt mox supra decreta ac sancita sunt, locum itidem habere statuimus, decernimus & sancimus, etiam in Concilio prouinciali in posterum celebrando, si vel constitutam diem accelerari, vel prorogari, vel diem aut locum mutari, vel alia quauis occasione, vel causa, a metropolitano, vel antiquiore coepiscopo Concilium indici, conuocari, celebrariue contigerit.

De Synodo diœcesana.

EPISCOPVS ad Tridentini Concilii præscriptum singulis annis ac item semper sex post prouinciale Concilium mensibus, diœcesanam Synodum habeat, pœna proposita, Canonum iure, & Tridentino Concilio renouata.

Quare quod in nonnullis huius prouinciæ ecclesiis moris fuit, in prima proxima diœcesana Synodo certum diem synodalem constituat, quo clerus ad illam conueniat. Hic autem dies in singulos etiam annos, cathedrali in ecclesia de suggestu, die epiphaniarum, vel Kalendarum Ianuarii, vt alios solennes dies denuntiari consuetudinis est, indictus, Kalendario etiam adscribatur, quod in singulos annos confici solet. Certum autem illum diem, prout causa postulabit, modo prorogare, modo accelerare, ac mutare episcopo liceat arbitrato suo; ita tamen, vt neque sex

ANNO
CHRISTI
1576.

mensium spatium post celebratum Cōcilium prouinciale, nec rursus vllus annus praterat, quo Synodum nō habeat.

In prima quaque diœcesana Synodo decreta, in prouinciali proximo Concilio edita, promulgentur.

Quod officium ne episcopus negligat, vel pratermittat, eum hoc admonemus, vt pœnas meminerit sacris Canonibus contra eum sancitas, qui id culpæ, vel negligentia commiserit.

De testibus synodalibus.

Vt testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus, recte per eos geratur, quibus in Synodo, vel prouinciali, vel diœcesana committetur, hæc de illis eorumque officio statuimus.

Primo viri ecclesiastici ætate, moribusque graues, prudentes, ac virtutum Christianarum studiosi, & spiritualis vitæ amantes, in Concilio prouinciali a metropolitano ex vnaquaque diœcesi duo saltem in Synodo diœcesana, ab episcopo e diœcesi sua septem, pluresve, prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit & metropolitano, & episcopus pœnæ, in Concilio Lateranensi ab Innocentio III. sancitæ, si vel ille in Concilio prouinciali, vel hic in diœcesana Synodo nullos synodales testes nominarit.

Qui a metropolitano delecti & nominati sunt in eodem prouinciali Concilio, qui ab episcopo in ipsa diœcesana Synodo iurati, allatis sanctorum pignoribus, sancte spondeant, ex formula verborum infra præscripta, muneris sui partes, infra constitutas, se executuros esse.

Si vero a Concilio prouinciali abest, qui a metropolitano nominatus est, tunc episcopus, pro cuius ciuitate, vel diœcesi ille electus est, vnus mensis a fine Concilii spatio, eum ad se literis accersat: eundemque ex ipsa præscripta formula iureiurando obstringat, ac iurifurandi præstiti testimonium, publica auctoritate munitum, intra alium mensem, ad metropolitanum omnino mittat.

Quicumque, siue absit, siue præsens adsit, testis nominatus, id vel officium suscipere, vel iurifurandum præstare recusat; id vt præstet, si prouincialis Synodi testis est, a metropolitano; si diœcesanæ, ab episcopo compellatur,

ac propterea si opus videbitur, cum eo mulctis etiam, & pœnis, censurisve agatur.

Iurisiurandi autem formula, ex antiquo Canone excepta, quam præstabunt, hæc est:

Ego N. testis synodalis a reuerendissimo metropolitano, vel si in diœcesana Synodo electus est, a reuerendissimo episcopo nominatus, promitto, spondeo, & iuro, quod amodo inantea quidquid noui aut audiui, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Christianitatem in diœcesi, vel regione mihi commissa factum sit, vel futurum, si in diebus meis euenerit, tantum vt ad meam cognitionem quocumque modo, si sciuerò, aut indicatum fuerit mihi, synodalem causam esse, & ad ministerium reuerendissimi metropolitani, aut si diœcesanæ Synodi est, reuerendissimi episcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo reuerendissimo metropolitano, aut si Synodi est, reuerendissimo episcopo, aut eius misso, cui hoc inquirere iusserit, quandocumque ex hoc me interrogauerit; sic me Deus adiuuet, & hæc sanctorum reliquæ.

Iurati testes hoc perpetuo meminerint, se non amore, non odio, non inuidia, non spe, non metu, non pœna, non præmio, non cognatione, non vlla denique re commoueri, aut impediri debere, quo minus libere & integre munus suum pro ratione infra præscripta præstent.

Quo igitur tempore hoc munus gesserint, personas discretas interrogando simpliciter, & de plano, absque vlla iurisdictione solícite inuestigent hæc quæ sequuntur; idque singuli, aut in vniuersa ciuitate & diœcesi, aut in regione, vnicuique eorum potissimum nominatimque commissa:

An parochi, canonici, & alii quicumque ecclesiastici homines, quos residere oportet, præsentés in ecclesiis suis adsint; anque rursus si præsentés in parochialibus vel canonicalibus, clericalibusque ædibus habitent.

An parochi præterea, alique animarum curatores solícite, vt debent, fidelium sibi commissorum saluti inuigilent.

An in sacramentis sancte ministrandis, in verbi Dei prædica-

ANNO
CHRISTI
1576.

dicatione in salutaribus monitis, in rudium, & puerorum ad doctrinam Christianam institutione, & in ceteris omnibus curæ parochialis officii, diligentis muneris partes præstent.

An reliqui, quicumque sint, ecclesiastici ordinis homines ecclesiæ, si quam obtinent, aut in qua dignitatem vel canonicatum, vel capellam, vel ecclesiasticum aliquod munus habent, aut in qua adscripti sunt, oneribus satisficiant, & præscriptas sibi functiones obeant.

An ecclesiæ factæ tectæ sint; an ornamentis, & suppellectili ecclesiastica necessaria & congrua instructæ; an in illis, aut earum cœmeteriis atriisque aliquid incultum sit, quodque sordibus obsolescat, anve aliquid a religioso cultu & pietate alienum.

Videant item, an populus in via Domini ambulet, frequensque adsit diuinis officii & sacris concionibus, & in ecclesia pie religioseque versetur, atque dies festos colat.

An ieiunium quadragesimæ, quatuor temporum, statæque reliqua ecclesiæ ieiunia obseruet.

An isdem decimas, primitias, aliaque debita emolumenta, adiumentave præstare, aut soluere recuset.

An in populo sacrilegi, blasphemii, concubinariii, adulteri, incæstuiosi, virginum raptores, an excommunicati, an hæresis & magiæ, superstitionumve nomine suspecti sint.

An denique alia in eodem morum corruptelæ, quæ correctionem, emendationemve requirant.

Dispiciant item, an quæ Romanorum pontificum constitutionibus, œcumenicis, prouincialibus, diœcesanisque Synodis, episcoporumque edictis, quouis de genere decreta, sancitave sunt, ab iis seruentur, quorum interest, siue ecclesiastici, siue laici homines sint.

Quæcumque vero animaduernerint, quæ iam decreta sancitave nullam adhuc, aut non perfectam executionem habuerint; tum quæ rursus deprauata, correctionem vel reformationem desiderent: ea omnia & singula ordine ad metropolitanum in Concilio prouinciali, si vero diœcesanæ Synodi testes sunt, ad episcopum in ipsa Synodo referant. Quod officium vt & præstent utilius, & rursus

Concil. Tom. 36.

Hhh

ea de causa nullus patiatur impensam, quæ necessaria non sit, ratio hæc omnino seruetur.

Qui prouinciali Concilio a metropolitano nominati & constituti sunt testes synodales, ii tribus ante mensibus quam Concilii proxime futuri stata dies venerit, quæcumque in vrbe, diœcesive, vbi id officium præstare debent, animaduernerint, quæ reformationem aut correctionem requirant, ea in scriptum relata ad metropolitanum mittant; testes vero diœcesanæ Synodi mense saltem antequam dies synodalis venerit id ipsum episcopo præstent.

Cum vero prouincialis Concilii dies instabit, in vnaquaque diœcesi eo nomine electi inter se conuenient, vt eorum vnus, quem metropolitanus maluerit, si tamen id illis, vel cum constituit ad hoc munus, vel postea literis significauit; alioquin is, de quo inter se conuenerint, accedat: qui constituta die Concilio præsens adsit; ac si quæ interroganda, examinanda, aut cognoscenda ab ipso de iis quæ præscripta sunt, aut de aliis, quæ metropolitanus censuerit, coram fideliter respondeat, summaque integritate, prout iureiurando sancte adstrictus est.

Prima vero, vel sequenti, si potest, proxima post Synodum inchoatam congregatione, aut certe quamprimum potest, referet, & interrogatus respondebit. Quod vbi plane præstiterit, discedat licet; neque post illud tempus, nisi metropolitanus aliter censuerit, sumptus illi pro victu suppeditetur, sed solum tantum pro viatico detur, quantum ad redeundum satis sit.

Viaticum autem testi synodali, ad Synodum prouincialem proficiscenti, & sumptus pro victu necessarius, quamdiu pro munere commorabitur, suppeditetur aliqua pecuniæ contributione, quæ satis sit, a clero eius diœcesis facta: quæ episcopus efficiat vt sine mora, impedimento ve ei omnino persoluatur.

Ad diœcesanam vero Synodum testibus synodalibus uenientibus, nihil neque sumptus, neque viatici contribuitur; nisi sint, qui diœcesanæ Synodo interesse non debent, atque iis quidem suppeditetur ad præscriptam prouincialibus testibus rationem.

Si testis Synodi, vel prouincialis, vel diœcesanæ a suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione

ANNO CHRISTI 1576. inuestigaturus accesserit; victus, expensa, viaticumque ab iis detur, quorum causa venerit, ad idque dandum episcopus compellat.

Monitiones.

PERVETVS illud institutum est, tum sanctorum patrum vsu, tum ecclesie auctoritate comprobatum vt quae sacerdotalem clericalemque disciplinam, officia, ac partes eius maxime attingunt, ea certis monitionibus comprehensa, ab episcopo in Synodis clero proponantur. Cuius instituti ratione atque exemplo nos adducti, de episcoporum nostrorum consilio atque assensu, monitiones infra ordine praescriptas, edendas censuimus: quibus pro libito suo vnusquisque episcopus addat & detrahat, prout ecclesiae suae clero pro temporum ratione utile esse viderit: tum illas in vnaquaque dioecessana Synodo, sessione publica vniuerso clero de libro accurate legi, grauiterque pronuntiari mandet; vt quo sapius repetita, frequentiorique studio illae traditae atque expositae sunt, eo diligentius ac religiosius sanctis ecclesiasticae disciplinae, vitaeque officiis vniuersus clerus in omnes sese partes conformet.

Primo, fratres, & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, vt videant alii quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quae si magna in aliis vitae Christianae institutis requiritur, certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, diuinaeque gratiae dispensatores estis, maior inesse debet.

Et sicut sacro ordine a reliquis hominibus seiuncti estis, ita a communis fidelium vitae vsu seiuncti, praecipuum quoddam atque hoc praestantius viuendi genus sequimini, quo ordinis dignitate praecellitis.

Caelestem in terris vitam, tamquam angeli Dei, moribus vestris exprimere vsque adeo studete, vt a vobis diuinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Vna animi consensione, vnoque spiritu in iis elaborate, vt & diuino cultui, & caelestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasticarumque litera-

rum studiis vacetis; tum depositis sæcularibus, vanisque folicitudinibus, ab omni vitio alieni, in via Domini recte ambuletis.

Caritatem in primis, quæ seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, iustitiam, temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta, ac religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum patrum, quas præcipuas, & quasi hereditarias vobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrare solum, sed omnino exprimere certatim contendite.

Vtque illi, sic vos, abstinentiæ, & ieiuniis dediti, clericalis disciplinæ ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cœlestis sitientes, Deo seruite assiduis diuinarum laudum officii, & in ecclesia, quasi in perpetua vestra sacerdotali, clericali que statione continenter versamini.

Quæcumque demùm de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel pontificum sanctionibus, vel œcumenicis Conciliis, vel prouincialibus, diœcesanisque Synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos seruate, ac præstate diligenter.

Omnes, qui canonicarum horarum officii deuincti estis, stas eas preces horarias recitate ad præscriptam Kalendarii anniuersarii rationem ac ritum.

Nec vero negligenter, sed attente, pie, decore, supplicique mente illas dicite.

Studiose propterea legite, quæ præsertim a beato Antonino archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persoluendis horis canonicis, vt quæ eo nomine errata sunt, omnino caueatis.

Expletis canonicarum horarum officii, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, veniam a Deo petite.

Qui sacerdotes estis, Missæ sacrificium sæpius facite sancte ac religiose.

Ad illud faciendum parate vos omni pierate, in tam alti mysterii meditatione toto animo defixi, & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurate

ANNO
 CHRISTI
 1576.

to, frequentique examine discutite, tum singulis saltem hebdomadis, atque adeo sæpius & omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, vni e confessariis sacerdotibus, ad cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificii actione ab erroribus vel leuissimis omnino cauete.

Quæ de illo pie riteque celebrando præscripta sunt, ea vos studiose diligenterque seruate.

Diaconi, subdiaconi & clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda, vobis iussa sunt, integre & sancte omnia, vt debetis, præstare.

Confessarios sacerdotes per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis, ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus, præter cetera, supplices præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate patrem misericordiarum & Deum totius consolationis;

Vt misereatur populi sui.

Vt fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas sancti Spiritus sui ardore inflammet.

Vt e principum, regumque animis euellantur, si quæ sunt, discordiæ semina.

Vt ii vna animi consensione Christi regnum propagare studeant, vnamque Dei gloriam, atque ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

Quidquid vero temporis a diuinis officiis, ab orationis contemplationisque exercitatione, ab ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec vero in rerum nouarum curiositatibus illud conterite; sed cum in sortem Domini vocati sitis, in eius lege die ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur literarum studia diligentius colite, quæ usque adeo complecti debetis, vt qui aspernetur, contra eum dicat Dominus: *Quia tu scientiam repulisti, & ego repel- lam te, ne sacerdotio fungaris mihi.*

Ofic. 4.

Frequentes ad statas lectiones & ad literarum tractationes vobis præscriptas conuenite.

Attento animo in iis adeste, atque in dies ad vberiore facrorum studiorum fructum progressionem aliquam habete, vt ad episcopum aliquando vocati & diligentia & doctrinae testimonium detis.

Si qui estis, qui vel tarditate ingenii, vel ingrauescente ætate magnum in literis progressum habere non potestis, ne desistite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis necessariam a Deo petere; tum eo diligentius ad pietatis, modestiaque studium, ac sanctorum morum disciplinam incumbite; tum sapius sacerdotes peritiores consulite; & ad clericales, sacerdotalesque exercitationes conuenite, & libentius & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus sacris, quæ in ecclesia, constitutis diebus, habentur, cum omnes, quicumque estis, tum maxime, quibus potissimum conciliaribus decretis iussum est, quo decet habitu frequentissimi adeste.

Lectione librorum spiritualium & clericalium, qui probati sint, animos mentesque vestras pascite.

Quatuor præsertim locos, ex catechismi Romani doctrina de duodecim fidei articulis, de septem sacramentis, de decem præceptis, de oratione dominica in promptu, atque explicate habere omni studio contendite.

Cum iis & præceptorum ecclesie cognitionem, & preces horarias, recitandi peritiam, & ecclesiasticorum rituum, ceremoniarumque notitiam coniungite.

Pauculos libros, quorum necessarius delectus vobis decretis vel prouincialibus, vel dioecesanis præscriptus est, habere ne omittite aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque studiorum ratione plures habere possunt, eorum optamus & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus iocosis, ridiculis, obscænis, inanis, ad poesisque profanae studium pertinentibus, vul-

ANNO
CHRISTI
1176.

gari aut Latino sermone conscriptos, procul abiicite.

Nec vero musicas cantiones ridicule, voluptarie, parumque pudice exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex sacris bibliis legite; ac si per ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum patrum opusculis, Gregorii magni pontificis, Cypriani, Ambrosii, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum qui sanctitatis & doctrinae laude in ecclesia celebrantur.

In iis ad legendum, sanctissimum patrem Ambrosium episcopum vobis potissimum proponite.

Illius praecipue librum de sacerdotali dignitate legite, quo libro ecclesiasticos homines commonuit de perfecta vitae institutione.

Libros item officiorum, quos vbi primum episcopus is factus est, cleri Mediolanensis potissimum causa edidit, in manibus assidue habete.

Hos atque alios praeterea libros de sacerdotalis, clericalisque vitae rationibus & officiis, de animarum cura, de Christianae pietatis studiis & exercitationibus, de aliisque eiusdem generis pie confectos, ita legite, ut quaecumque ad vitae sanctae normam accommodata ex illis animaduerstis ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item prouincialium & dioecesanorum constitutiones & decreta non percurrere solum, sed usque adeo studiose legite, ut quae legeritis, post etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis, ac videatis simul, non solum si quidquam est, quod contra illorum praescriptum egeritis, verum si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi, praestare ve omiseritis aut neglexeritis. Quod ut praestatis, curate omnino atque efficite.

Estis diuina misericordia in ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conseruandam, propagandamque: ideo tum ordinis vestri ministerium, quod explere debetis, videte; tum dignitatem ac decorem seruate.

In incessu, statu, gestu ita vos praebete, ut ab ordinis, quem suscepistis, nomine & ratione nullo sane modo discrepetis, proposito vobis beati patris Ambrosii iudicio, qui clero adscribi hominem recusauit, propterea quod eius gestus & incessus dedeceret.

Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem: rursus non sordido, non neglecto, sed graui & talari, atque eiusmodi tum domi tum foris pro vniuscuiusque vestrum ordinis gradusque ratione vtimini, vt a decretis eo de genere editis, nulla in re vel minima discedatis.

Coronam, quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam & conspicuam deferre.

Parca & frugali mensa contenti sitis, & suppellectile etiam modesta ac tenui potius.

Ab omni splendido apparatu, pompaeque saeculari abstinete.

Quaecumque acupicta, varie intexta, aulae item, peristromata reiicite.

Imagines domi non profanas, sed eas habete, quae pietatis & religionis argumentum & adiumentum praebent.

In omni vita a fastu, luxu, ambitu, ambitione ve & a vanitate longe refugite.

Nec verbis quidem praescriptum vitae modum peruertite.

Nihil scurriliter, nihil iocose, nihil indecore, nihil turpiter loquamini.

Absint a vobis maledicta, obrectationes, curiositas, leuitas, assentationes ac nugae.

Temperantiae clericalis disciplinam vobis praescriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comestationes, comotationes, conuiuia publica, laicaliave, tum maxime in quibus mulieres intersunt, euitate.

Hospites excipite: at illis excipiendis intra parsimoniae fines vos continete, ita vt clericalis frugalitatis, non sumptuosi conuiuii, testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque atque id genus vilium hominum praestigiis procul estote.

Arma abiicite.

Sic denique cor vestrum corroborate, vt inania spectacula non appetat, a mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

Sensus autem vestros ita dirigite, vt cum a Deo vtiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex & pudicus; aurium sensus castus & prudens: casta mens, casti omnes sensus.

Vitæ & morum consuetudo casta & spiritualis.

Ad eorum sacerdotum, qui in eiusmodi vitæ studiis ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adiungite, ex qua nobis vestræ ad sancte agendum progressionem constent.

Ad castitatem autem conseruandam munite omnem viam.

Legite propterea sæpe illum beati Cypriani martyris de singularitate clericorum librum, qui vos in hac, vt in aliis, instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate.

Cum aliis vero quibusuis mulieribus, quamuis vel arctissimo consanguinitatis vel affinitatis vinculo vobis illæ coniunctæ sint, ne in eisdem domiciliis ædibusve simul habitate, nisi cum ex causâ alicui vestrum aliquando episcopalibus literis permissum sit.

In famulatu laicorum ne fitis, multo minus feminarum, quamuis nobilium.

Ne vero illas musicam, literasve docete, nisi scripta nominatim facultate ab episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita, moresve suspecti sint.

Sæcularibus vero negotiis, vt est sancti Pauli apostoli ^{1. Tim. 2.} documentum, ne vos implicate.

A cuiusuis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, vt prouinciali decreto vobis interdictum est, prorsus caute.

Ne pecuniæ, lucrive auidi fitis: *Nemo potest seruire Deo, Matih. 6. & Mammonæ: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum sustinebit, & alterum contemnet*, inquit Christus Dominus.

Si qui pauperes estis, ne cupiatis diuites fieri, vt ne incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli.

Paupertatem vestram ne moleste ferte: paupertatem dilexit & docuit cælestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati socias adiungi, sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes quibus præluere oportet ministros Dei.

Proponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imo in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur quia tenuem reditum habetis, lucrum quærite, ne quæstum vos appetendo, iniuriam vestro ordini facite, auaritiæ fordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores: nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, sed bonorum operum abundantia, cum caritate coniuncta, facite thesauros in cælis.

Studete vos lucrari animas Deo, & cæleste horreum augere.

Exemplo sanctorum, vos paupertate, sobrietate, ac parsimonia ita agite, vt non modo a superuacaneorum rerum vsibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes vitio, ecclesias vestras & altaria exornetis, facta tecta habeatis, sacra suppellectili instruatis: Alienis item necessitatibus subueniatis, & pauperibus opitulemini.

Qui vero vberiores ecclesiasticos reditus habetis, ecclesias, e quarum prædiis fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus donis, bonisve, augustiorique liberalitate illæ dotatae sunt, illustri structura, præclaro opere reficite, egregiisque muneribus exornate, tum omni ecclesiasticæ suppellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula coniectis, captiuis: quibus egentibus, & esurientibus cum subuenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ caritatis rei estis in conspectu Domini.

ANNO
CHRISTI
1576.

Memores estote eius, quod a sanctissimo patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse ecclesie ministris, vt per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes peruenirent.

Vos item alii, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad diuini cultus, pauperumque vsum commissum est, cauete ne ambitione, aut cupiditate prolapsi in alium, quam cui addictum est, conuertatis; idque propterea sacrilegii rei damnationem æternam subeatis.

Vniuersi autem vos, & singuli ecclesiastici ordinis homines, vt summam complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officii vestri rebus aliis potiora ducite.

In rerum diuinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ diuina, quæ sempiterna sunt, diuitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abiectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos seruate; mundi voluptates, quæ a diuinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non auaritiæ præda, sed instrumenta caritati relicta sunt, redditu, & fructibus non abutamini; humilitati studete; caritatis opera præstare; induimini Dominum Iesum Christum, sanctorumque eius facta imitamini, vt & horum imitatione, & illius in primis diuinis præceptis, institutisque conformati, in vocatione, qua vocati estis, digne Deo ambuletis; tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam; tum vos repositam vobis iustitiæ coronam demum percipiatis.

Omnes præterea & singuli, qui huius ecclesie ministerio adscripti aliquo modo estis, & diocesin, & ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusve adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsi residete.

Ecclesiasticas ipsas ædes habitate; ibique domicilium vestrum vere constituite & habete.

Debitis muneribus atque oneribus satisfacite.

Concil. Tom. 36.

Iii ij

Alia item agite, ac præstare, ex præscripta conciliaribus decretis fructuosæ salutarisque residentia ratione.

Quicumque item clerici minorum ordinum estis in ecclesiis, quibus adscripti estis, singuli ordinis, quo initiati estis, functiones tali pietate obite, ut digni habeamini qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei ecclesiæ inferuiatis.

Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalisque residentia munere discedat, nisi causis per episcopum probatis, & etiam concessu literis expresso.

Hæc, quæ communiter atque vniuersè vos moniti estis, singuli seruate studiose ac diligenter.

At præterea sigillatim nominatimque vos, qui in cathedrali ecclesia dignitates obtinetis, canonici item, tum eiusdem ecclesiæ, tum reliquarum quarumvis ecclesiarum collegiatarum, vel vrbicularum, vel diocesanarum, quicumque sitis, in omni canonicalis disciplina officio ita agite, ut canonicè, nempe Canonum legibus, ad vitæ vestrae institutum pertinentibus, & constitutionum provincialium diocesanarumque rationi congruenter viuatis.

Id primo maxime studete, ut in conspectu Dei omnipotentis, puro corde & casto corpore ministretis. Tum singuli vos, ordinis dignitati, aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicalisque muneris partes præstare.

Omnes in choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias religiosasque fundite preces.

Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attente, studiose, rite, pie, religiosè diuinas laudes concelebrate: & psallite Deo in conspectu angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

In choro nemo priuatim, nemo tacite officium recitet, sed omnes pariter, quicumque adestis, fenes cum iunioribus, laudate nomen Domini in psalmis, hymnis, & canticis.

ANNO
 CHRISTI
 1576.

A quibuscumque colloquiis, & a literarum, librorum
 lectionibus, atque ab omni vagatione abstinete.

Pro temporis autem & officii ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite & inclinate. Accurate demum omnia obseruate, quæ eo de genere vobis præscripta sunt, ita vt vestro exemplo aliis sacerdotibus, clericisque, & recte riteque psallendi, & sancte orandi, & pie agendi animum addatis. In psalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam studiose incumbite: vt, dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis deuotionisque affectum excitetis.

Non ordinaria distributionis lucro adducti, sed Dei caritate, religionisque cultu commoti, diuinis officiis adeste, vt vere, ex animoque psalmi verba illa concinatis: *Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.* Diuinis officiis absolutis, paululum omnes in choro pie orate: inde abeundi signo per præfectum dato, consurgentes, quo ordine ad chorum accessistis, eodem in sacristiam redite, vbi cappas, qui illas induti estis, & superpellicea sine strepitu vlllo vel suffuratione deponite.

Canonicales vestros conuentus stas hebdomadæ diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos conuenite.

Inde ne discedite, nisi missione a capituli præfecto impetrata.

Singuli ordine & loco sedete.

Sententiam modeste dicite, & suo quisque loco, non præpostere.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, iurgia & contumelias caute.

In initio & fine vniuscuiusque capituli stas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cetera hoc de genere toto seruate, quæ prouincialibus

constitutionibus vobis præscripta sunt. Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & caritate fraterna vos inuicem diligite, canonici enim estis; qui sicut pro collegii ratione ex antiquo instituto vna in collegiata ecclesia, vnoque item in canonicali domicilio collocati fuistis, ita vno pacis & caritatis fœdere, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum & anima vna, experiundo videte, sicut in psalmo scriptum est, quam bonum & quam iucundum sit, habitare fratres in vnum.

Psal. 132.

Quicumque vero estis, qui inter canonicos præpositi, aut archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, sicut honore & dignitate præstatis; ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris, curave partibus obeundis sollicitudine præluce.

Parochi præterea, & ceteri quicumque estis, etiam præpositi, archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo clero communia vniuersè monuimus, illa etiam, quæ præcipue de vobis decreta sunt, præstate omni sollicitudine.

In primis oues vobis concreditæ cognoscendæ sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ, & custodiendæ item.

Animarum igitur numerum in catalogum redigite ad scriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in codicem referte.

Parochiæ vestræ incolarum vitam & mores inuestigate.

Indagate omni studio, si qui hæresi contaminati sint, aut suspecti, aut si qui sint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant, eosque statim denuntiate.

Monete etiam populum, vt id ipsum etiam præstet, ad nostri edicti præscriptum: quod statis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Dispiciate, si qui e parochiæ vestræ finibus ad loca profi-

ANNO
 CHRISTI
 1576.

ciscantur, vbi impune prædicatur quod a catholica fide alienum est; tum etiam anii profectiois facultate impetrata agant ad præscriptum decreti in Concilio prouinciali tertio promulgati. Inuestigate præterea de iis, qui in vestra parochia docent, eorumdemque mores, vitam, & fidem obseruate; reliqua de iis ipsis præstare, quæ Conciliis prouincialibus præscripta iussave sunt.

Videte, & cauete, ne superstitiones, magicæ cantiones, & eiusmodi diabolicæ superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, vsurarios, blasphemos; & denuntiate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus non Deo, sed aleis, ludis, choreis, diabolo feruiunt, quique festorum dierum cultum quouis modo violant quales sint; neque obseruant pontificias, neque prouinciales de diebus festis colendis constitutiones, aut edicta episcopalia.

Istos ab ea male agendi corruptela reuocare, ac deterere, omni pietatis officio studete, tum episcopo etiam, sicut opuserit, significate, vt pro curæ episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceterosque aliena ope egentes, quibus & salutare consilio; & consolatione, & re subuenite, aut si minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos subleuandos.

Sique illorum grauior inopia deposcit, festis etiam diebus a pia fidelium liberalitate aliquid in ecclesia colligendum curate, vt ab episcopo præscribetur, quod ipsis in eleemosynam conferatur.

Seorsum etiam locupletes parochiæ incolas conuenite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis diuitias a Deo propterea etiam esse tributas, vt inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos vnice, atque intime eorum patrocinio commendate, qui vel ex suscepto officio id præstare debent, vel quibus episcopus hanc curam dederit.

Pascite in primis populum vobis commissum prædica-

tione verbi Dei, salutaribus monitis, administratione item sacramentorum, exemplo, & oratione.

In verbo Dei exponendo plane obseruate quæ constitutione prouinciali & aliis concionatoribus, & vobis præscripta sunt.

Pueros festis, dominicisque diebus, in doctrinæ Christianæ rudimentis instruite.

Prouectioris ætatis homines ad eadem intelligenda inuitate.

Patres, matresque familias monete, vt filios, filias, ceterosque quos in familia habent, ad statas doctrinæ Christianæ scholas ipsi conducant.

Confratrum, qui iis scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibete, curateque vt mutua inter eos caritas, morumque disciplina conferuetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione thesauri spiritualis indulgentiarum, iis concessi, qui iis scholis adscribuntur, in illisque operam nauant.

Ne omittite diebus festis inter Missarum solennia aliquid ex iis, quæ in Missa leguntur, fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum ceremoniarum, rituumque rationes, & significationes explicare, quo diligentius instructi in dies sacrosancto illi sacrificio religiosius intersint.

Docete item, quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato, se corde contrito ad eam sancte audiendam parent.

Curate, atque efficite perpetuis vestris monitionum officiis, vt in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni eius parte vtroque genu flexo, præterquam in euangelio, adsint.

Instruite etiam eos, quam religiose non solum in Missa sacro, verum etiam in diuinis aliis officiis versandum.

Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum.

Quam valde, dum illa fiunt, celebranturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamo-

ANNO
CHRISTII
1574.

ANNO
 CHRISTI
 1576.

clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditatione, & myfteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religioſaque oratione animus diſtrahitur; quam denique ſtudioſe vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum ſanctitate, & cultu aliena.

Rurſus quam ſanctè item, quam religioſe, & quam demifſo, humilique habitu in ſupplicationibus, litaniiſ, & ſtationibus verſandum ſit.

Qua reuerentia, quove pietatiſ ſtudio in eccleſiis, lociſve ſacriſ manendum ſit, quæve ab aliis procul abeſſe debeant, idque ex ſanctionibus pontificiis, conſtitutionibus conciliaribus, epiſcopalibus præterea edictiſ.

Qua etiam, non ſolum intima religioſi animi præparatione, ſed externa etiam cultuſ, veſtituſque modeſtia, humili genuflexione, & armis depoſitiſ, ad ſanctiſſimam communionem, tum etiam ad certa ſacramenta accedendum ſit.

Tum docete, ac monete, quomodo dieſ feſti colendi & ſanctificandi ſint.

Oſtendite indigniſſimum eſſe ſacriſ illiſ diebus, non modo a nefariis operibus illicitiſque negotiis non abſtinere, verum etiam religioniſ, ac pietatiſ opera non præſtare omni diligentia.

Ac præterea nefas eſſe, ſacroſ dieſ ad maxima Dei beneficia colenda, ſummaſque ei laudeſ perſoluendaſ, ac debi- tum ſanctiſ honorem tribuendum inſtitutoſ, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent: qualia ſunt tripudia, ludi, choreæ, ſpectacula, quibus ad turpeſ illecebraſ incitantibus ſalutiſ humanæ hoſtiſ diabolus oblectatur.

Denuntiate item ſtata ſacrorum temporum ieiunia; docete quomodo ieiunandum, quæ peccati grauitaſ in violandiſ ſacriſ ieiuniis.

Quæ præterea Chriſtianæ pietatiſ officia in ſanctorum vigiliis.

Quam ſanctè obſeruandum quadreſimale ieiunium.

ſtatiſ autem ſolemnibus, vel aduentuſ, vel ſeptuageſimæ, vel aliorum temporum celebratiſ præmonete fideleſ, atque diligenter ex paſtoraliſ etiam literarum præſcripta recitatione ac ratione inſtruite ad ſacra illorum temporum myſteria ſanctiſ pietatiſ officiiſ religioſe colenda.

Vtque iis omnibus pro temporum solennitatumque ratione illi instrui possint, sæpe monete, vt dominicis, aliisque festis diebus, quemadmodum sacra Tridentina Synodus optat, ad parochialem ecclesiam conueniant.

Qua in re sæpius monitionem pastoralem de genere hoc frequenti populo legite.

Sæpe autem ac diligenter eosdem docete, quam aliudie orandum sit.

Quomodo & tacita supplicis mentis meditatione, & piis stas orationibus precandum.

Quam studiose ac religiose suscipiendum vespertinae communis orationis institutum, quam diligenter illud semel susceptum pie retinendum.

Ideoque cum alias sæpe in anno eam orandi rationem cum indulgentiis concessis per summa capita explicate; tum præcipue diebus, Concilio prouinciali tertio constitutis, in maxima populi frequentia de scripto pronuntiate atque euulgate.

Dominicis diebus instruite populum, & monete, pro quibus oret, vt est in eodem prouinciali Concilio decretum.

Tum præterea, quas singulis hebdomadæ feriis præcipuas preces, Christianasque meditationes, atque in orando exercitationes sibi propositas in promptu habere possit.

Quam sæpissime vero sermonibus vestris populo proponite locos perpetuæ Christianæ meditationis, de morte, de iudicio, de inferno, de gloria, & de præmio paradisi.

Monete præterea sedulo ac frequentissime patres, matresque familias, vt liberos, familiamque suam ad pietatis, Christianarumque virtutum disciplinam religiose instituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, vt de vitæ spiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi suæ habeant, in quorum lectione versentur, seseque ac familiam instituant ad sancte agendum.

De patrum familias officio, familiæque institutione editam in Concilio tertio prouinciali constitutionem in parochiali conuentu legite, singulasque eius partes explicite.

ANNO
CHRISTI
1576.

Tum alia præterea docete, quæ opportuna existima-
ueritis, quibus illi se, suamque familiam in Christiana vita
instituti, atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam, & tabernis disciplinæ, vitæque Chri-
stianæ ratione obseruate; si quid autem vel ab artificibus,
vel ab institoribus, operariisve committi animaduerterit-
is, quod dissolutæ disciplinæ sit, id officinarum, taberna-
rumve dominos grauitè monete, ostenditeque ea in re
officii sui partes.

Estis participes, & socii laborum, curæque episcopalis,
& in messè episcopo commissa operarii estis; elaborate
vna cum eo, & contendite, vt populus, cuius cura geritur,
tamquam purum triticum, auxiliante diuina misericor-
dia, congregetur in horrea cælestia.

Depositum custodi, inquit beatus apostolus Paulus, id 1. Tim. 6.
quod vobis singulis dictum esse putate, vt in grege, tam-
quam deposito fidei, curæque vestræ commisso diligenter
custodiendo, ab omnique peccati labe conseruando co-
gitationem, sollicitudinem, curam, studiumque omne col-
locetis.

Parochiæ igitur, vnicuique vestrum concreditæ vic-
niam, cum a ceteris vitiis omnibus vos singuli solícite cu-
stodite; tum curate etiam, ne odia, simultates, inimiciæ,
factiones, nec non temere iurandi, maledicendi, impre-
candi prauæ consuetudines, ac ne detractiones quidem
in ea sint.

At vitia in primis, & peccata, ad quæ populum procli-
uiorem esse animaduerteritis, reprehendite, atque exa-
gitate.

Nec vero dissimulate peccata, sed annuntiate populo
scelera eius: publice peccantes coram omnibus arguite,
vt & alii timorem habeant.

Idque agite spiritu fortitudinis Domini, & vt strenui
eius milites, bonam militiam militate, nihil plane trepi-
dantes.

Si ab increpatione, vos monet sanctus Gregorius, reti-
cueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non
iam Dei lucra, sed vestra quæritis.

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis,
non alicuius generis contumeliis illud, vel increpandi,

Concil. Tom. 36.

Kkk ij

vel palam arguendi officium deferite, modo Christi gloria, & animarum saluti seruiatis.

Gal. 1. Rursus non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite; *Seruus Dei non effem, si hominibus placerem*, inquit Apostolus.

Væ vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit: sanguinem eius de manibus vestris requiret iustus & omnipotens Deus.

Ecc. 12. Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, vt a Spiritu sancto scriptum est, stimuli sint, & quasi clauis in altum defixi.

Instate opportune, importune, priuatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus, obiurgationibus, vt peccantes, adiutrice diuina gratia, in viam salutis reuocetis.

In vsum etiam sancte ita reuocate fraternam correctionem, vt non modo mutua Christiana caritate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item, præsertim parochiæ incolas id caritatis, & correctionis officium recte doceatis.

Ad sermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendâs, locos vobis comparate, præcipue ex doctrina catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari vtilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestræ ecclesiasticæ tractationis genus negligite adiumenta, quæ aliunde vtiliter capere potestis.

Cetera autem officia, quæ in sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum vsum cohortatione, in agrorum cura, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis prouincialibus, diocesaniisque Conciliis præscripta sunt, præstate, atque exequimini accurate, ad earumque conciliarium constitutionum, decretorumve normam, omni obseruantia atque obedientia studio vos plane conformate.

Quæ vero decretorum prouincialium, vel diocesanorum partes ad laicos, eorumque Christianam disciplinam attinent, quo sapius euulgatæ atque inculcatæ feruentur diligentius; illas, summatim vulgari sermone expressas, crebro, prout vsuenerit, populis vestris propo-

nite, denuntiate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos, vel ad laicos, curæ vestræ commissos, pertinent, ea decreta, quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinæque vsum introducite. Videteque in primis, ac perpendite, quæ sint, & quam religiosæ muneris vestri partes: caueteque vt in officiis, & curæ vestræ functionibus non modo quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem: cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum grauiores, tum longe plures, quam in ceteris hominibus esse possint, omissionis culpæ.

Vos præterea reliqui sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ ecclesiastici ordinis hominibus, de diuinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, & studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus, præscripta, aut monita generatim sunt, tum que nominatim, sigillatimque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstare omnino.

Vos item reliqui clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut clericalis vitæ ratio, Canonum, & Conciliorum decretis præscripta, postulat.

Christi estis, nempe de sorte Domini, & ipse Dominus fors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, vt & ipsi possideatis Dominum, & possideamini a Domino, vereque dicatis: *Dominus pars hereditatis meæ.*

Psal. 15.

Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus vt stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitæ morumque castitate.

Proborum hominum tantum, præcipue sacerdotum, vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate vtamini; ex quorum consuetudine tum fructus vos capiat, tum episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

Maiores vereamini, & obseruate: eisdemque recte monentibus obtemperate.

Præter Latinæ linguæ, & literarum studia, ecclesiasticæ

in primis disciplina institutionibus diligenter incumbite.

Sic demum vos moribus, & vitæ modestia probate, vt & a parochis, & a præceptoribus vestris, tum etiam a populo bonum testimonium episcopus habeat, vosque dignos iudicet, quos maioribus ordinibus adscribat.

Vos vero, qui vel visitationis munus geritis, vel clericalis disciplina curæ quouis nomine præfecti estis, vel in diœcesi vicarii foranei constituti, in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulo inuigilate atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam graue sit, quam plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque episcopus habuit, videte, tum efficit, vt eius expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis, assiduaque sollicitudine.

Ecclesias, quæ in vniuscuiusque vestrum regione sunt, sedulo visitate: earumque partes singulas inspiciate.

Peruestigate in vniuscuiusque parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus episcopali cura episcopus medeatur, necesse sit.

Vniuerso clero, pro regione commissa, inuigilate diligenter, illudque in primis videte, vt in disciplina ecclesiastica moribus, institutis, atque officiis se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter viuat.

Indecentem eius habitum omnino reiicite; morum, sanctæ vitæ, sacrarumque literarum, & institutionis ecclesiasticæ studia, si quæ in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum in hoc maxime vobis commendati sint, vt illorum omnes tum in vitæ moribus, tum in literarum, ecclesiasticæque doctrinæ studiis progressionem accurate exploretis, atque, vt maxime potestis, paternis cohortationibus atque obiurgationibus, iisque assiduis adiuuetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, ceteraque eius generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christo visceribus ab vnoquoque vestrum expeditur.

Quæcumque vero, vel prouincialium diœcesanarumque Synodorum decretis, vel præcipuis instructionibus, vel visitationum iussis præscripta sunt, ea omnia, vt re ipsa præstentur, studiose perpetuo agite.

ANNO
CHRISTI
1576.

ANNO
 CHRISTI
 1576.

Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim, figillatimque expressa, tum cuncta item reliqua, vel Concilii prouincialibus, diocesânisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore & pietate non amplectamini solum & legite; sed mente animoque comprehendite, seruate, omnique sollicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & constitutionum rationem accommodate.

Quod omne vt faciatis, sicut nos pro episcopalis nostri officii munere vos in hoc diocesano Conuentu ex Concilii prouincialis præscripto commonefecimus: ita etiam vnumquemque vestrum per vnigeniti Filii Dei aduentum, per eius crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, obtestamur, diuinaque contestatione monemus; rursusque vobis ipsis vniuersis, & singulis edicimus, si quis vestrum constitutionibus, decretisque vel prouincialibus, vel diocesânis, vestra causa editis non paruerit, contra eum nos acturos esse ecclesiasticis canonicisque sanctionibus.

Cauete igitur ne quem vobiscum paterno modo agentem, sollicitaque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro loco deprecantem, auditis, eundem rursus non in hac vita solum culpas vestras animaduertentem, sed in diuino præterea iudicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & pater noster, & Dominus Iesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono, ita vt digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum & patrem nostrum in aduentu Domini nostri Iesu Christi cum omnibus sanctis eius. Amen.

De foro episcopali, ecclesiastico.

EXCOMMUNICATIONVM, quæ certis monitionibus primum adhibitis, ad finem reuelationis, vt aiunt, pro deperditis, subtractisve rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi iis concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum episcopo obtulerint, eorumque ipsorum tantum rogatu, quorum ciuilitate interest. Qui supplica-

tionis libellus eiusmodi sit, quo & res ipsa, de qua agitur, & eius precium item nominatim, speciatimque exprimat, nisi ecclesie, loci pii, communitatis, vniuersitatis, collegii, vniuersalisve successoris res sit, cuius certam notitiam illum, illamve non habere verisimile est: tunc enim supplicantis qualitate in libello expressa, rei, de qua quæritur, descriptio quædam generatim fieri poterit, modo ne sit incerta nimis, aut non verisimilis, sed eiusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, vt est Tridentini Concilii præscriptum, non vulgarem esse: id quod episcopi concedentis religiosæ conscientie, iudicioque pro ratione rei, & personæ relinquatur.

Porro eiusmodi excommunicationum literæ non cedantur, vt infra sancitum est,

Pro re criminosa, quæve infamie notam inurat.

Pro re non occulta omnino.

Pro re, quæ ita iam diu amissa, aut subtracta est, vt illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neque rursus cuiquam excommunicato, aut manifeste ac notorie criminoso.

Neque vero contra aliquem, quem pro rebus quæ in monitoriis literis exprimentur, satisfacere non posse constat.

Neque praterea in loco, vbi eas verisimile sit negligi, contempnive.

Cum vero pro ratione præscripta aliquando concedentur, ne tamen in sanctissimis his diebus, in natiuitate, scilicet Domini, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in celebritate sacri corporis Domini, aliisque anniuersariis solennioribus diebus, vlllo modo promulgentur, nisi episcopus aliter censuerit.

Si item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quidquam obstat, quo minus concedi possint, ne semper tamen dentur, concedanturve, sed tantum cum episcopus, seruata forma Concilii Tridentini, expedire censuerit.

Cui episcopo soli, neque vero eius vicario, etiam generali, si modo episcopus non longius absit, eiusmodi monitoriarum literarum concessio hoc decreto reserua-
ta sit.

His

ANNO
 CHRISTI
 1576.

His vero literis monitoriis aliquando datis, ne excommunicationis sententiam episcopus ferat, nisi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis, facta relationem acceperit, & iterum de re ipsa diligentius, accuratiusque deliberarit, ac grauem præterea causam censerit, quamobrem illam ferat.

Formula certis verbis conceptæ, atque explicatæ concilii nostri auctoritate, ad huius prouinciæ usum in lucem emissæ, ab omnibus & singulis, quorum interest, pro concepta constitutaque ratione seruentur.

In omni, & scripto, & actione, quæ sigilli episcopalis impressionem requirat, episcopus sigillo sancti patroni ecclesiæ, cui præest, imagine aliqua certa expressa, utatur: quod cum ad illius sancti viri memoriam, imitationemque excitandam, atque ad ecclesiæ ornatum & splendorem insigne est; tum pietatis rationi conueniens, & cum ecclesiarum bene institutarum usu, consuetudineque consentaneum.

Eius verò sigilli certa forma, imago, vel pro antiquo illius ecclesiæ instituto, si id constat; vel, prout episcopus semel statuerit, perpetuo adhibeatur.

Fori episcopalis cancellarius, ac notarii certos libros habeant, in quibus causarum criminalium actiones, quaestiones, ac, quos vocant, processus recte ordineque describant, nec vero in foliis.

Mercedem præterea, quam ex vniuscuiusque causæ, vel ciuilibus, vel criminalibus scriptione, actione, & processu acceperint, cum in libro certo exscribant, iis ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense, annoque notatis; tum in ipsius causæ, processusque acti, conscriptique sine adscribant item.

Quod in Concilio prouinciali tertio episcoporum vicariis vetitum est, ut ne esculenta quidem, poculentave ab litigantibus, aliisque apud se causas agentibus, dono accipiant; idem cancellario, & notariis interdictum sit ab illis saltem accipere, in quorum causis acta conscribunt, notariive partes agunt.

Pœnæ & mulctæ omnes ac singulæ, cuiusuis generis sint, siue clericorum, siue aliorum quorumcumque, etiam quas ex superiorum Conciliorum sanctionibus irrogare

contigerit, deinceps piorum locorum, operumve vsui vere atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reseruata, aut alii vsui attributa.

Rursusque vt attributionis, solutionisque certa atque explorata ratio constet; episcopus certum codicem, in quem ea explicata referantur, confici, in archiuoque episcopali asseruari diligenter mandet.

Nec vero vicario, aliue episcopalis fori iudici vllam omnino pœnarum, mulctarumque partem consequi, habereque vlllo quouis colore liceat.

Quidquid consensus, approbationis, facultatis, licentiæve, vel alio huiusmodi nomine ex huius, vel superiorum Conciliorum prouincialium decretis ab episcopo impetrandum est, eiusve auctoritate concedendum, id & ab ipso, & ab eius cancellario, & quibusuis ministris gratis omnino semper detur, etiam quod ad scriptionem attinet.

Vt ne ex notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de iis ipsis, etiam apostolica, imperiali, aut regia auctoritate creatis, Tridentina sanctione decretum est; id episcopi studiose exequantur, vt eorum peritiam, vsuque etiam examinatione adhibita, perquirant. Quicumque vero notarii, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officii sui in negotiis, litibus, causisque ecclesiasticis & spiritualibus exercitatione, atque vsu per illos, vel perpetuo, vel ad tempus prohibeantur, ad eiusdem Concilii præscriptum.

Quod de pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc vel in aliis Conciliis prouincialibus præscriptum est; id non solum in pontificiis constitutionibus, sed etiam in edictis episcopalibus, aliisque scriptis quæ promulgari contigerit, locum habeat, planeque seruetur.

Quo autem studiosius tradantur, & inculcentur, quæcumque illis vel constitutionibus, vel edictis, scriptisve continentur; episcopus, si ita expedire censuerit, illas ipsas tum constitutiones, tum edicta, vel scripta eiusmodi in cathedrali ecclesia saltem populo frequenti, de scripto primum ita legi curet, vt ne verbum quidem, nedum pars vlla omittatur. In aliis deinde ecclesiis, ac locis, vbi

ANNO
 CHRISTI
 1576.

euulgandas censuerit, illæ per capita summam, vulgarique sermone, prout ille maluerit, explicentur.

Certos, statosque dies singulis mensibus, Kalendarum instar notatos, quibus vel pontificias sanctiones, vel Tridentina decreta, vel prouinciales, diocesanasque constitutiones, aut pastorales literas populo euulgari, de scriptoque pronuntiari iussum est, episcopus parochis præstituat, ut ordine omnia, pro temporum ratione, diligenter promulgata, sæpiusque suis certis diebus repetita, accuratius in executionis usum inducantur ac retineantur.

Cum vel sanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel literas, constitutionesve episcopales, vel aliquid eiusdem generis promulgari, aut populo enuntiari, de scriptoque legi iussum est, ut uberiorem fructum ferant, ac studiosus ad executionis usum illæ introducantur; episcopus concionatores, qui in vrbe sunt; parochi vero diocesani, si quos in suæ parochialis ecclesiæ finibus habent, eos, diligenter hoc præmonere studeant, ut, quod fidelibus enuntiandum est, idem illi inter concionandum cohortationibus adiuuent.

Hoc vero cohortandi munus ipsi etiam parochi studiose semper præstent.

Liber fiat, in quo singula diplomata, siue summorum pontificum, siue imperatorum, siue regum, principumve sint, quæ ad ecclesiæ illius priuilegia, iura, aliave id generis quouis modo pertinent, recte atque ordine describantur.

Qui liber in armario, certo archiui loco, diligenter asseruetur.

Quæ pertinent ad matrimonium.

Quæ a summis pontificibus, constitutiones, literave decretales, ad Tridentinorum de matrimonii impedimenti declarationem editæ sunt, eas cum a ceteris, tum a parochis præcipue non ignorari oportet. Cui rei ut occurramus, illas typis impressas, una cum hoc libro Concilii prouincialis quarti, in vltima parte edicimus.

Statas illas matrimonii denuntiationes, Tridentina sanctione præscriptas, episcopus ne facile remittat. Si vero pro sua pietate, ac prudentia earum aliquam quando-

que antequam matrimonium contractum est, omitti cen-
fuerit, ac postea, ante consummationem illas plane om-
nes, aut si minus omnes, saltem duas, aut minimum, v-
nam fieri curet omnino.

ANNO
CHRISTI
1576.

Parochus statas matrimonii denuntiationes facturus,
præter notitiam de illis faciendis sibi datam ab agnatis cu-
ratoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, pri-
mum a mari, tum a femina exquirat, an matrimonii,
quod inter eos tractatur, denuntiationes fieri placeat.

Qua in re caueat, ne dum matrimonii denuntiandi vo-
luntatem eorum notam, exploratamque inuestigando ha-
bere vult, ea inuestigatione matrimonii istius, aut sponsa-
lium consensum exquirat.

Itaque de statis solum denuntiationibus explicate, ac
distincte, separatimque ab vtroque perquirat, idque a
femina loco honesto, & in propinquorum conspectu, ita
tamen, vt ne quisquam audiat, neque ita prope sit, vt illa
præ pudore, vel alia causa minus libere animi sui volunta-
tem exprimere audeat.

Annulo nuptiali non dexteræ, sed sinistræ manus spon-
sæ digitus, qui annularis dicitur, induatur; dumque indui-
tur, ne a sponso, sed a sacerdote, cuius est benedicere, illa
verba proferantur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus
sancti. Amen.

Quæ in nuptiis indecore fiunt, ea ab episcopis omnino
eripi Concilio prouinciali primo iussum est.

In iis porro ipsis cum potissimum minime ferendæ sint
illæ duæ deprauato morum vsu introductæ corruptelæ:
vna scilicet, cum certâ quædam pecunia ab iis extorque-
tur, qui ex alieno solo, alienave parochia vxorem du-
cunt; altera, cum per vicos, & plateas, qua iterum nupta
ducitur, clamores, tumultuosæque voces a profano Gen-
tilium more non abhorrentes, ac strepitus hominum,
quasi exagitandis secundis nuptiis eduntur; eas sane a
Christianæ pietatis institutis, atque moribus, & a matri-
monii, quod celebratur, sanctitate alienas episcopus,
cum omni alia pastoralis officii sui ratione, tum propo-
sitis etiam pœnis, censurisque extirpari, ac plane fundi-
tus tolli curet.

Quibus matrimonii contracti in vno aliquo ex impe-

ANNO
CHRISTI
1576.

dimentis, quibus illud contractum dirimitur, dispensatio a sancta sede apostolica, aut in foro conscientiae, aut in utroque foro delegata est; ii caueant, ut ad literarum apostolicarum praescriptum, illos, cum quibus dispensari concessum est, matrimonium contrahere cogant.

Quo studiosus populus in officiis Christianae pietatis instituatur, ex diuinæque legis praecipis institutum vitae genus sequatur; id parochus praestet, ut aliquando ineunte praesertim aduentu, & quadragesima, patresfamilias suae parochiae omnes ad ecclesiam parochialem conuocet hora, quam commodam is censuerit. Qui in patrumfamilias conuentu, tum constitutionem in Concilio tertio prouinciali de patrumfamilias officio, familiaeque institutione editam de scripto legat, singulasque eius partes explicet; tum alia praeterea doceat, quae opportuna existimauerit, quibus illi se familiamque suam in Christianae vitae disciplina conforment, ex praescripto etiam regularum, & instructionum, quae eo nomine auctoritate nostra edentur.

Quae pertinent ad regulares.

QVOD sacrosancti Tridentini Concilii decreto de interpretatione sacrae scripturae in monachorum monasteriis instituenda sancitum est, id episcopi omnino efficiant, ut quibus in monasteriis commode praestari potest, ea instituatur, vel si intermissa est, restituatur.

Qua in re praestanda abbatem, atque alios, quocumque nomine vocatos, qui monasterio praesunt, opportunis iuris remediis compellant.

Si qua femina, cuiusvis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis splendore illustris, virorum regularium cuiuscumque vel ordinis, vel instituti claustra ubicumque in illis, etiam prioribus, monasterii, conuentus, domusve claustralis porticibus, primariae eiusdem ianuæ exteriori proximis, contra quam apostolicis summorum pontificum pii V. & Gregorii XIII. constitutionibus sancitum est, ingrediatur, pro earum sanctionum iure episcopus poenarum, censurarumque declaratione & irrogatione contra illam seuerè agat.

Ad priores autem illas claustris porticibus, exteriorisque ostio viciniores, ut a sancta sede apostolica declaratum

est, ingressus mulieribus non vetatur, quo tempore in iis, cum cœmeteria, sepulcrave sint, pro mortuis fiunt a regularium vniuerso monasterii, domusve illius conuentu supplicationes, processionefve publicæ de more aguntur. In claustrorum autem finibus censeantur horti etiam, ac viridaria, vineæ, & eiusmodi loca, quæ monasteriis, domibusve regularium ita continenter sunt adiuncta, vt ab illis domibus, vel monasteriis ad eos hortos, locave aditus sit nulla via, locove publico interiecto. Sin autem de claustrorum finibus, circumscriptioneve dubitatio aut difficultas aliquando existat, per loci ordinarium, adhibitis regularium superioribus, illa explicetur, certa que demum ipsis limitibus claustralibus definitio, circumscriptione statuatur, vt ne ob varias eorum superiorum regularium interpretationes occasio præbeatur, quamobrem censurarum vinculis fidelium animæ irretiantur.

De monialibus.

ALIIS decretis, quæ superioribus Conciliis de monialibus constituimus, hæc, quæ infra præscripta sunt, adiungenda statuimus.

Monasterium ianuas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat, & alias præterea nullas. Quarum duarum ianuarum, vna iumentis, curribus, vehiculisque agendis, altera aliis vsibus, & commodis necessariis inferuiat. Quo autem in monasterio vna tantum ad omnem actum, tum vsum satis esse videbitur, in eo illa dumtaxat vna sit.

Ianua vtraque e duplici assere, eoque firmo constet, ac sine vlla item sit ne minima quidem rimula. Limen e marmore, solidove lapide habeat, quod strictim ipsi portæ cohærescat.

Ianuæ curruum, iumentorumve, altera ex asserebus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adiungatur, quæ a prima ianua paululum distet, formaque sit in fabricæ ecclesiasticæ instructionibus demonstrata.

Ad ianuam alteram, aliis vsibus accommodatam, cui rota, quem turnum vocant, adiungetur, moniales duæ semper assistant, quæ ianitrices constituentur.

Singulæ hæ tres ianuæ clauibus duabus, fabрили opere inter se diuersis, claudantur, quarum vnam etiam die

monasterii præfecta, alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuo habeat.

Rotæ omnes amoueantur, atque obstruantur, ac in posterum vetitæ perpetuo sint, præter illam, ianux communi adiunctam, & alteram in loco, quem parlatorium vocant, extructam, & tertiam, quæ est in cellula confessionum, & quartam in ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta Missæ sacro necessaria e monasterio exponenda accommodatam.

Cibus vero in omni monasterii hospitio, etiam confesarii, e rota communi exponatur.

Singulis rotis a parte interiori monasterii vncus firmiter impactus sit, ne pro libito verti extrinsecus queant.

Si vero loca, vt dicunt, parlatoria complura erunt, in vno tantum, aut in altero ad summum, superiorum iudicio rota sit.

Rotæ, quæ in ecclesiam spectat, valux lignex binæ apponantur, alteræ interiores, quarum clavis a præfecta teneatur, alteræ exteriores, quarum clavis apud capellanium sit, aliumve, qui superiori videbitur.

Rotarum altitudo ne maior sit cubito, & vnciis octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionum minor ab omni parte sit dimidia præscripta quantitate.

Nulla fenestra, præter illas primo Concilio prouincialinominatim præscriptas, e monasterio in ecclesiam sacristiamve exteriorem spectet, ac ne rima quidem, nedum foramen vllum in ea extet, vnde aspectus, aut colloquio fieri possit.

Fenestra, qua sanctissimæ eucharistiæ eleuatio prospicitur, altius ne pateat cubitis duobus, & vnciis duodecim, late vero, vt altaris latitudo est.

Cui fenestræ clathra ferrea duo, palmi spatium inter se distantia, firmiter configantur.

Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulæ inter se distent non amplius vnciis tribus.

Sint autem inter se insertæ, ita vt loco suo demoueri non queant.

Claudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis valuis, fera, & clauis, quæ apud præfectam asseruetur.

Vbi autem illa e latere altaris, ecclesiæve, aut alio loco, etiam superiori, est, vnde moniales eos, qui in ecclesia exteriori sunt, spectare possunt, efficiat episcopus quamprimum, vt super altare, vnde Missæ sacrificium moniales inuentur, ad instructionum præscriptum extruatur, laterali illa, aliave, quæcumque sit, penitus obstructa.

Fenestella ad ecclesiam versus spectans, per quam moniales sacram eucharistiam sumunt, ita alte apteque struatur, vt sacerdos illam ministrando commode stet, non genua flectat. Cui fenestellæ extrinsecus valuulæ lignæ præter illas, quæ modo sunt, apponantur, quæ parietem æquent, earumque clavis apud confessarium sit perpetuo.

Sanctissimum sacramentum ne alibi quam in altari maiori asseruetur, cui lampas in ecclesia interiori semper præluceat, & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Reliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad instructionum nostrarum præscriptum, in pariete ecclesiæ interioris exadificata, ab ea tantum parte, quæ ad exteriorem ecclesiam spectat, aperiri possit. Claudatur autem hæc fenestella tribus clauibus, diuerso opere confectis, quarum vna apud episcopum, altera apud confessarium, tertia apud monasterii præfectam sit.

Fenestella confessionum alte vncias sexdecim, late duodecim, nec vero amplius pateat; septa autem sit firmis clathris ferreis ad formæ præscriptæ rationem, & lamina item ferrea bene solida parieti firmissime agglutinata, & foraminum, instar ciceris tenuium, pleno panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis sic affigatur, vt non facile amoueat.

Loca collocutionum interna, parlatoria vulgo vocata, quæ in posterum fient, vna eademque spatii circumscriptione, nullo interiecto pariete contineantur, & ad formæ, qua iam pleraque exadificata sunt, modum accommodentur, vbi id non magno incommodo fieri poterit, vt ab eisdem auscultatricibus omnes possint collocutiones exaudiri.

Ne fenestra laminæ ferreæ, vt primo Concilio provinciali cautum est, vnquam aperiatur, nisi perraro, & ob causam, quam vrgentem episcopus iudicabit.

ANNO
CHRISTI
1576.

Ne in locis ad hospitii vsum extructis, quæ foresteriæ nominantur, vbi interdum ob vrgentem necessitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, fenestræ vllæ, ne exiguæ quidem, insint, quæ in monasterium spectent.

Tectæ hospitii, & aliarum cuiusvis generis domorum a monasterii tectis, vt separata penitus, ac valde disiuncta sint, curetur omnino.

Quibus monasteriis de vicinorum, præsertim religiosorum, prospectu tollendo ita caueri non potest, sicut Concilio prouinciali primo iussum est; eorum fenestræ, si lumen excipi aliunde licet, obstruantur; sin minus, ab illa seruitute defendatur operis structura, in instructionibus nostris demonstrata, quæ in porticibus item, quas logias dicunt, ab eadem seruitute tuendis, adhibeatur.

Horti, qui in monasteriis monialium ample nimis patent, quotidianaque hominum opera, atque cultura opus habent, vbi fieri potest, in angustiores fines concludantur.

Ne fenestra in vlllo cuiusvis ordinis monialium monasterio, etiam regularium iuri curæ subiecto, neve ostium vlllum, aliudve id genus foramen, vnde aliquis extra monasterii claustra prospectus sit, patefiat, aperiaturve sine episcopi, cui monasteriorum omnium clausura commendata est, concessu. Nec vero id ille permittat, concedatve, nisi vbi locum diligenter inspexerit, & ita fieri necessarium censuerit. Tuncque ad impediendum, arcendumve eum prospectum illa ipsa cautio, supra mox præscripta, adhibeatur.

Ministris, quibus ob necessariam causam monialium septa ingrediendi facultas aliquando datur, illæ solum moniales, quas præfecta delegerit, imperent; aliæ vero præterea nullæ quidquam illis vel iubeant, vel alloquantur.

Moniales cum in eo loco, vbi ab aliis, qui foris sunt, etiam a concionatore, aut a superiore videri possunt, sermoni, concionive interfunt, omnes facie sint operta, & contacta velo vsque ad os deducto.

Idem præstent, quæ cuius, etiam medico, aut superiori monasterii septa ingredienti, obuiam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probenentur ab episcopo medici aliquot, quos concessu

etiam monasterii superiorum, intra illius septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium alios etiam morbi grauitas requirit.

In vnoquoque monasterio, episcopi, furnorum, in quibus panis coquatur, vsum introducant, vt pistoribus eorumque ministris ingressus in monasterium prohibeatur omnino.

Nec vero vir quisquam ad furnum purgandum, inflammandumve, aut ad aliud quidquam faciendum, quod a monialibus fieri, agive potest, introducatur.

Quod in Concilio prouinciali primo, de facultate scripta ad monialium monasteria accedendi sancitum est; id tum mares, tum feminas, quocumque etiam gradu, dignitate, genereve illustres, inuiolate seruare decernimus, etiam si pater, mater, fratres, sorores, sint moniales, quam visitatum veniunt. Idque omnino vbique præstari cura episcopi sit.

Causæ necessariae, ob quas intra septa monasterii ingredi licet, in hac prouinciali Synodo, ex primi Concilii decreto, vel explicatae, vel tamquam nullo modo necessariae reiectae, in extrema huius Concilii parte editae, atque impressae in singulis monialium monasteriis, etiam regularium curae subiectis, edicantur, & enuntientur; nec vero ab iis vlllo modo, vllave ratione, ac prætextu discendi liceat.

Fructuum, florumve vasa in monasteriis ne vlllo modo teneantur, eos vel fructus, vel flores vendendi causa.

Offulas, & alia huius generis non modo donandi, vt primo Concilio vetitum est, sed etiam vendendi causa, a moniali, aut monasterio confici ne liceat.

Abstineat monialis a muneribus dandis.

Eleemosynam vero per rotam, portamve monasterii dari vetitum sit omnino, quoniam inde non leuia pericula, vel damna potius extare compertissimum est: sed quibus monasteriis pro ratione facultatum eleemosynam dare permissum erit ab episcopo aliove superiore, ab illis detur pecunia, frumentumve, aut aliud eiusmodi piis aliquibus viris, præsertim vero locorum piorum curatoribus, qui pauperibus distribuant alio loco, quam apud monasteria.

ANNO
CHRISTI
1576.

Medicamenta, si quæ episcopus, aut alius superior vendi, aut foras dari permiserit, ab aromataria seniori solum dentur, & ab alia præterea nulla; nec vero priuato, sed monasterii nomine, vendantur denturve.

Moniali ne liceat iis, qui extra claustra sunt, vel medicamenta parare, præbereve, vel manum medendi causa admouere, vel remedia exponere, vel aliud quidquam ad rem medicam pertinens exercere.

Caminus siquis in priuatis cellis extractus est, perpetuo ita obstruatur, vt in eo ignis accendi nullo modo queat.

Cum vel fenestra, vel ostium, vel caminus obstruitur, illius cardines sic euellantur, vt non ad tempus, sed ad perpetuitatem id actum sit.

Idem in fenestris, ostiis, & caminis iam obstructis, seruetur.

Communis ille curationis ægotantium locus, quem infirmariam vocant, vbi adhuc exadificatus extractusve non est, quamcitissime potest constituatur, extruatur, & edificeturve. Extra cuius loci fines monialis ægotans ne cubet; at valetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa.

Antiquus & probatus communium dormitionis locorum vsus, vbi fieri commode potest, restituitur, & ad pristinam consuetudinem reuocetur.

Intra monasterii septa nemini alii, nisi monialibus, sepultura locus detur, sitve.

Nec vero monialium cadauera extra septa efferantur ad sepeliendum.

Neminem cuiusuis status, vel conditionis hominem, neque laicum, neque ecclesiasticum, in vlllo quouis monasterio monialium hospitiiis illis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea siue in vrbe, siue in diœcesi diuersari liceat, excepto confessario sacerdote, cui aliquando ob vrgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi vero, monasterii etiam visitatori, & curatoribus, procuratoribusve, vbi interdum hoc ipsum concedendum necessario episcopus censuerit.

Quod de cantu figurato, & musico quouis instrumento, & musicis item die festo ecclesiæ monialium, in exte-

rioni ecclesia non adhibendis, Concilio prouinciali primo sancitum per nos est; id etiam omni alio die, & tempore illis vetitum esse decernimus.

Nec vero quidquam aliud præter Missam in exteriori illarum ecclesia ab aliis canatur; cum vesperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipsis monialibus cani possint.

In vnoquoque monasterio, vbi neque locus communis vestium, neque alter est item, in quo operibus elaborandis moniales exercentur, vterque, quamprimum fieri potest, constituatur, construaturve.

Ne monialis, iantricibus exceptis, alibi quam loco operibus elaborandis constituto, acu pingat, aliudve quidquam manibus elaboret.

Laborum operumve magistra librum certum habeat, in quo quidquid ex iis laboribus lucri, emolumentive capitur, enucleate ita præscribat, vt cerni facile queat, si quid in ea re desideretur.

In operibus vel accipiendis, vel restituendis nulla alia monialis se ingerat, nisi laborum magistra: cui secum aliquando, cum necesse erit, aliquam monialem, operis alicuius conficiendi vsu peritiorem, adhibere liceat.

Illud porro, quoad eius fieri potest, cauendum erit, vt in monasterio ne sint multiplicia, diuersaque genera opera manuum, seu laboraria.

Hoc loco laborum communi, non solum ad Concilii primi præscriptum lectio de vita spirituali adhibeatur, verum etiam ab omni otioso verbo absteineatur.

In loco vestiario indumenta cuiusuis generis, vestesque omnes asseruentur.

Nec in cellulis, aliove loco priuatim, reponatur quidquam, custodiaturve, quod eo ipso tempore necessarium non sit.

Monialis nummos, ne modicos quidem, apud se quouis nomine ne habeat, neque de præfectæ etiam consensu, nisi officii, quod gerit, ratio aliter postulat. Alioquin vt proprietatis rea puniatur. Quam pœnam & præfecta, quæ id vlllo modo, vlllove pretextu permiserit, & monialis item subeat, quæ rescuerit, nec præfectæ bidui spatium

ANNO
CHRISTI
1576.

aut, si hæc in culpa sit, superiori quamprimum potuerit, non denuntiarit.

Curetur omnino, vt exquisita illa, ac religiosa communis vitæ ratio, atque vsus in monasterio studiose introducatur; vtque spiritualis vitæ sanctæque institutionis disciplina, ac studia moniales sectentur diligenter.

Singulis annis, vt primo Concilio iussum est, impensarum, quæ in victum, aliumque monasterii vsum erogatæ sunt, rationes per eos, quorum interest, a præfecta repetantur. Quantum vero & tritici, & vini, & opsonii, & aliarum rerum ad anniuersarii victus sustentationem vnicuique monasterio satis esse episcopus existimavit, id ipse accurate præscribat. In ea autem præscripta dispensatione, administratione, si præfecta negligentem se præstiterit, ab officii sui munere suspendatur.

Æs alienum, quod quinquaginta nummum aureorum summam excedat, ne in vlllo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permisso, concessu, qui in magni momenti rebus episcopum consulant.

Ne sæcularibus negotiis moniales se implicent; vtque simul multis fraudibus ac detrimentis occurratur, hoc sedulo episcopus curet, vt illorum prædia locentur, idque sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoque expedire censuerit.

Ad tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, vt neque triticum, neque alia fruges, neque annona in vllis monasteriis, præterquam monasterii vsum & necessitatem asseruetur.

Monasterii vniuscuiusque curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus ab episcopo certæ regulæ præscribantur: ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ii vero curatores & id generis ministri ab episcopo singulis monasteriis, curæ suæ subiectis, illos nonhabentibus, constituentur: ita tamen, vt eiusdem episcopi arbitratu a muneris illius cura omnes, & singuli semper amoueri queant.

Bonorum & iurium omnium ad monasterium quodcumque, etiam regularibus subiectum, pertinentium, inventarium, probabili forma conscriptum, sex mensium spatium, ad archium episcopale ab iis, quorum interest,

deferatur, ne fraus vlllo modo fiat, numero monialium ab episcopo praefinito.

Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, iuriumque fieri deinceps contigerit, de iis episcopus certior fiat.

Cum puella monasterium ingredi postulabit, vt locum, vbi profiteri cogitet, illa inspiciat; primo studiose diligenterque cognoscatur, an vere id illius propositum sit, anque illud curiositate tentet; nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Puella cum ad cetera, tum ad professionem recipiantur, monialium suffragiis occulte latis. Idque ipsum ex Concilii prouincialis primi decreto, quod auctoritate litterarum Pii V. pontificis in monasteriis etiam eorundem regularium iuri subiectis, locum habet, in monasteriis etiam regularium iuri curaque subiectis plane seruetur.

Vbi religiosus iste & vetus moniales solenniter velandimos his temporibus antiquatus est, ad pristinum vsum ex veteri instituto & ritu reuocetur, dummodo intra monasterium id fiat.

Ne moniali cuiusuis ordinis albas, & vestes, aliave indumenta, Missae sacrificii vsui dicata, induere liceat.

Confessarii, & capellani item sacerdotes monialium, & ministri praeterea, quos illarum curae episcopus praefecerit, quicumque sint, ne munus vllum, ne minimum quidem, nec vero esculenta, poculentave ab illis vlllo nomine, neque publico, neque priuato capiant, accipiantve, poena proposita eiusdem episcopi arbitratu irroganda.

Neque praeterea quidquam capiant dono, ea specie, praetextuve datum, quod res eiusmodi sint, quae ecclesiastico vsui inseruiant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumenta clericalia, sacrae imagines, & alia id generis.

Nec vero item aliud, manuum opere elaboratum, artificiosive confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusve, quod in vestibis vel purgandis, vel faciendis, vel reficiendis ponitur.

Caueant item capellani sacerdotes, ne ab vlla moniali priuatim, sed a monasterii praefecta, aut ab illa, quae sacristiae praeposita est, munus Missae celebrandi suscipiant.

ANNO
CHRISTI
1576.

Cum qua praefecta, praepositave solum, nec vero cum aliis monialibus colloquantur, tum de rebus scilicet, quae ad suum munus solummodo pertinent.

Idemque hoc de genere toto a monialibus seruetur, poena tum illis, tum capellanis proposita, episcopi arbitrio.

Quibus vero confessariis, capellanisve sacerdotibus aliquid annui stipendii ac vitae sustentandae usum episcopi permisso dandum videbitur; id omnino certa pecuniae summa detur, nisi aliquando episcopus aliter concesserit, nempe loco pecuniae vel triticum, vel vinum, vel aliquid eiusmodi dari.

Viri aliquot pii, idemque solertes ab episcopo deligantur, qui festis praesertim diebus, monialium monasteria, etiam regularium iuri, curaeve subiecta adeant, forisque undique perspiciant, si quid contra quam de illis praescriptum est, fiat, agaturve, anque quisquam sit, qui facultate non impetrata cum illis colloquatur.

Si quando novum monialium monasterium construetur, hoc in primis curabitur, ut nulla fenestra, nullave specula alio, quam intus monasterii septum spectet.

Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusve claudatur.

In eius autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

Ad huius formae modum monasteria, quae iam exaedificata sunt, quoad eius fieri poterit, accommodari, reconcinnaverive, id episcopo curae sit.

Quae ad pia loca pertinent.

QUaecumque bona siue mobilia siue immobilia, iurave ad ecclesiam, etiam quae sit iuris patronatus laicorum, quavis ratione pertinentia, a laicis quovis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inventario recte conficiendo, plane praestetur, quod primo Concilio provinciali decretum, ac sancitum est de reliquiis, aliisve bonis, & iuribus ecclesiasticis. Quarum rationum, & inventarii exempla tria, publici notarii testimonio munita, conscribantur, quorum unum apud eos, qui administrant, alterum apud sacerdotem, rectorem ecclesiae, asseruetur; tertium ad archium

episcopale, vbi custodiendum est, afferatur: quo cautius eorum bonorum, & iurium conseruationi consultum perpetuo sit.

Præfectis, rectoribus, ministris, aut aliis, quocumque nomine nuncupatis fabricæ ecclesiarum, sodalitarum, scholarum, & hospitalium, piorumque cuiusuis generis aliorum locorum curatoribus, etiam laicis, hæc, præter illa superioribus Conciliis edita, de iis ipsis decreta præscribenda, & decernenda etiam censuimus.

Quicumque piorum locorum administrationem, procurationemve suscipiunt geruntve, illud in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ægritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria vniuscuiusque loci instituta ratio est, curam sustinere, & illam quidem tanti esse, vt, cum potissimum episcopo, tamquam communi omnium, & eorum præcipue miserabilium hominum parenti, ea sacrosanctis Canonum legibus commissâ sit; tum quidquid in illos, vel misericordiæ, vel beneficii, vel operæ, vel opis, vel officii confertur; quidquidve rursus damni, detrimenti, iniuriæve infertur, id omne Christus Dominus sæpe in euangelio demonstrat, in se collatum, aut illatum esse, ac propterea se in die iudicii, prout bene illis factum, aut neglectum, omissumve in eorum necessitatibus subleuandis erit, retributurum. Quare primo ii valde curent, vt in omnibus suscepti muneris partibus satisfaciant: deinde videant, vt nihil quidquam a curæ quam gerunt, ratione alienum vlllo modo pacto admittant: tum id solícite studeant, vt quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant, atque ad eo præstent omni piæ caritatis affectu; ob oculos maxime in iis ipsis proposito semper Christo Domino, cui illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliamve curam atque operam ministrant.

Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt, commodis atque vtilitatibus seruiant. Omnibus pie consulant, nec vllam partem pro susceptæ curationis, procurationisve officio negligant.

Munus quod gerunt, sæpe sibi proponant eiusmodi esse,

ANNO
 CHRISTI
 1576.

esse, in quo non profana cuiusquam administrationis negotiive, sed sanctæ spiritualisque actionis partes, atque officia & Deo gratissima caritatis opera exequantur pie, religiose & quamdiligentissime.

Cum capitula, congregationesve habent, tum initio, tum in fine sanctis precibus & orationibus, in libro officii beatissimæ Mariæ virginis, eo nomine præscriptis, vrantur.

Cum vero aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat, initium a pia oratione faciant, vt quod inchoatur, bene salutariterque succedat.

Omni denique morum grauitate, vitæ integritate, pietatis religione & spiritualium exercitationum, episcopo probatarum, quas inter se collegiatim præstent, studiis tales se præbeant, vt eorum locorum rectam administrationem, piamque institutionem non solum conseruent, sed optimis progressionibus Deo auctore adiuuent atque amplificent.

Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curantur, aut ad literarum, aliarumve artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studiis, atque exercitationibus eos præ ceteris deditos esse, eorumque precibus animas illorum adiuuari, a quibus illud subsidii relictum est, ad eiusmodi pii instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, vel præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in iis spiritualem curam gerunt, monemus, vt ab iis, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de beata Virgine preces horarias; si vero rudes sint, saltem institutam illam certis salutationis angelicæ calculis orandi rationem, scilicet de beata eadem Virgine coronam, in singulos dies pie præstari sedulo curent.

Qui præterea eleemosynam dant, hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant, vt pro iis, qui bona reliquerunt, pie precentur. Id vero præstetur cum in locis piis, tum vbi-cumque eleemosynarum distributio fit. Hoc sane & episcopo curæ sit item.

Piorum locorum procuratores, ministrive etiam inferiores, cauendum est valde, ne diutius, quam par est, in curatione, administrationeve sibi commissa perseuerantes, rerum sibi arrogant imperium. Porro si alias idonei

sunt, ad alia munera eorundem locorum gerenda eosdem transferri licebit, nisi ex illis sint, quos superioribus Conciliis certo tempore quibusdam muneribus vacare iussum est. Ad hoc curetur omnino, ut gesta procurationis, administrative muneris rationes sæpe diligenterque reddant. Quamobrem formula præscribatur, qua & diaria & codices rationum non coniectos, sed ordine recteque confectos teneant, ut inde facile ducatur omnis explicata ratio tum accepti, tum expensi.

Episcopus vero, etiam ex Tridentini Concilii decreto, semel saltem in anno, a quibuscumque, hospitalium, confratrarum, & aliorum quorumcumque piorum locorum, etiam quæ mere laicalia & priuata sunt, præfectis, curatoribusve rationes administrationis, curæve repetere ne ommittat vlllo modo.

Decreta, vel quas vocant, ordinationes, in capitulo confectas, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum, omnes ac singulæ a cancellario diligenter ordineque referantur. Quibus ordinationibus manu, quorum id muneris est, ante capitulum proxime futurum subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso capitulo illæ ab eodem cancellario de libro ad verbum recitentur.

Codex item alius paretur, in quo præcipue notatis singulis diebus ordine excribantur, quæ in vnoquoque præfectorum, administratorumve conuentu, capitulo ve proponuntur, aut aguntur: quæque rursus proposita, ac suffragiis permiffa, reiecta sunt; ut quæ deliberata, quæve repulsa sunt facile omni tempore ex illius codicis monumentis constent.

Librum item præcipuum conficiant & habeant, in quo cum omnia singulaque annua legata, tum onera illis adiuncta ordine, distincte, enucleateque perscripta omnino sint. Cuius libri exemplum publici notarii manu, signo, auctoritateque munitum, in archiuum episcopale, vbi asferuetur, eodem spatio deferant. Quod sane omne deinceps singulis annis perpetuo præstent, quod ad ea legata, onerave attinet quæ iis deinceps annis fieri contigerit, aut facta locum habere.

Episcopus autem omnes administratores piorum lo-

ANNO
 CHRISTI
 1576.

corum, etiam quouis nomine exemptorum, ac mere laicalium & priuatorum, compellat omnibus iuris remediis, ad singulorum onerum satisfactionem, iis ipsis locis incumbendo: neque vlllo prættextu patiatur, eorum prædia, bonave alienari contra summorum pontificum literas & sacros Canones & Concilia etiam prouincialia nostra, aut contra piam testatorum voluntatem, qui ea bona ad certum illum pium vsum destinarunt.

Tabellam item publice propositam, quo loco in capitulum conuenire solent, perpetuo habeant, in qua promensum ratione, proque rerum genere ex norma præscripta, ea ipsa & legata & onera breuiter dilucideque notata sint.

Hospitalium locorum, vbi infantes expositi aluntur, curatores, præfective caueant, vt illos lactentes nutricibus, quæ eo nomine conduxerint, plures non assignent, quam earum vnaquaque lacte suo alere possit, ne ob hanc culpam plerosque illorum fame necari contingat. Quamobrem, quot ad lactandi vsum nutricibus opus habent, totidem sane solcite conquirant, & conducant. Si hæc non possunt, alia omni ratione prospiciant, vt lactentium puerorum vitæ succurratur.

Cum ad pia instituta perpetuo retinenda, recteque exequenda plurimum prosit eorum monimentum ad posteritatem firmiter proditum; episcopi ea cura sit, vt cum vel in vrbe, vel in diœcesi locus aliquis pius exædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia eiusdem generis, quæ opportuna censuerit, in marmore, lapideve solido, aut in tabula ænea incisa, loco eiusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent, sicut in nonnullis huius prouinciæ locis aliqua huius generis adhuc cernuntur: idque ipsum præterea in locis piis, iam exædificatis, institutisve, vbi commode potest, effici ac præstari curet.

Vbi vel foundationis iure, vel alio probato instituto hospitalis ædes, locave pia aliqua ad pauperes, aut peregrinos, aut senes, certosve alios id generis homines hospitio excipiendos, alendosve extant; episcopus, cuius potissimum est curare, atque adeo efficere, vt piæ hominum voluntates ad eorum præscriptum rectam executionem

habeant, videat, agatque, vt ne ab iis locis per illorum curatores, præfectos, ministrosve, ii, quorum causa illa exædificata, institutave sunt, repellantur, si illos recipi per facultates licet: ac ne rursus alii hospitio excipiantur, qui excipi non deberent; vtque in ceteris etiam ab hospitalium, piorumve locorum instituto ne discedatur, neque contra fiat, quam de illorum curatione, administrationeve a testatoribus, aut ab aliis, qui illa instituerunt, præscriptum est.

Illud interdum, prout vsuenerit, ab episcopo moneantur, qui eleemosynam erogare quouis modo aut nomine debent, vt sibi in ea erogatione parochi in primis testimonium consiliumque adhibere studeant, quo melius consultum sit, ac prospectum conscientia suæ, cum ille pauperum & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum vero quibus locis ita opus esse episcopus censuerit, præsertim vbi compererit in distributionibus eleemosynarum quidquam peccatum esse, vel quia non vere pauperibus distributio fit, vel alias minus fideliter, vel non ad præscriptum piæ testatorum voluntatis. Constituat etiam vel parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum testimonio de paupertate illorum, quibus erogandæ sunt eleemosynæ, constet, antequam ab illis, quorum id curæ est, distribuantur, vel alias id generis certas regulas, quibus caueatur ab eiusmodi erroribus, in posterum præscribat in distributione seruandas ab illis locis piis, etiam quæ mere laicalia sint, ac priuata, aut quauis ratione ab episcopo exempta.

In pauperum delectu non egestatis, inopiaque solum, sed morum etiam, ac vitæ probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc præter cetera de illis inuestigentur, an scilicet doctrinæ Christianæ scholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant, anque religiose & pie viuant.

Quæ porro eleemosynæ pauperibus, aut singulis etiam siue hominibus, siue familiis quauis ratione debentur, ne in alium cuiuscumque rei vsum, ac ne in ecclesiæ quidem instaurationem, ornatumve eas erogari liceat, nisi & eorum, quorum interest, consensu, & episcopi præterea concessu, eoque literis exarato.

Quæcumque item, quæ ad certos pios vsus relicta ab

ANNO
CHRISTI
1576.

aliis etiam, quam a piorum locorum administratoribus perfolui, aut præstari debent, in alios etiam similes vsus, ne necessitatis quidem prætextu, etiamsi testatoris heredes, quicumque sint, ei rei assentiantur; nisi episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ iure permittendi ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Quæcumque eleemosynæ nomine indistincte per capita, familiasve distribuuntur, eæ deinceps in illos tantum, qui in iis vere pauperes sunt, conferantur: nisi ex testamento, foundationisve tabulis, aut aliunde legitime episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistincte distribuendas esse.

Qui aliter distribuerit, ei pœna sit dupli restitutio, grauiorve arbitrio episcopi.

Vt piis vniuscuiusque generis distributionibus, quas in vrbe, & in diœcesi, vel ex vltima voluntate, vel ex consuetudine, aliave ratione quis præstare debet, satisfactum esse, episcopo constet, prout Concilio primo prouinciali per nos decretum est, eam rationem is adhibeat, vbi expedire censuerit, vt quod vel ab vniuersitatibus, vel a sodalitiis, piisve locis quibuscumque, etiam mere laicalibus, & priuatis, & exemptis quouis modo, vel a quouis homine eleemosynæ nomine, aut alias pie erogandum, distribuendumque est, quidquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per vniuersitates delectis, suo, vel in diœcesi vicarii foranei iudicio probatis, & parochi item in opera pietatis præscripta, erogetur & conferatur.

Parochus autem in codicem certum referat, quæ eiusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factæ sint; eorumque & testium subscriptionem adhibere curet.

Si vero vel vniuersitas, vel quispiam se neque hac, neque alia ratione distribuisset, episcopo legitime ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Parochus, tamquam parochiæ suæ pauperum pater, sæpe paterne, diligenterque perquirat primum, an si quæ in parochialis suæ viciniæ finibus eleemosynæ sint, quæ vel a piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo collegio, vniuersitateve, vel ab vlla familia, vel a singulis hominibus in pauperum vsu, aut sustentationem erogari quouis nomine debeant: præterea videat, an illarum erogatio fiat in

eos ipsos, qui vere egentes, pauperesque sunt; anque etiam, illud, quod, qualeve eleemosynæ nomine in illos conferri debet, integre, sincereque totum conferatur, erogetur, ac distribuatur.

Si quid vero animaduernerit, cui cautionem remediumve adhiberi oporteat, ad episcopum quamprimum deferat.

Nemo operta, obuolutaque præ pudore facie eleemosynam sine episcopi, aut, si in diœcesi, saltem vicarii foranei concessu, eoque scriptis exarato, quæritet. Nec vero eam facultatem cuiquam episcopus, vicariusve det, nisi illius & egestatem, & morum, vitæque rationem ante plane notam exploratamque habuerit.

Primo quoque dominico mensis, aliove die, quem episcopus statuerit, in omni ecclesia cathedrali, & parochiali, etiam si regularis sit, ut egentium, qui præsertim præ pudore ostiatim mendicare, eleemosynamve quæritare non audent, necessitati pia fidelium liberalitate succurratur a locupletibus parochiæ incolis, ceterisque ut antiquæ consuetudinis est, aliquid per eos colligatur, quos huic curæ episcopus præposuerit. Quæ eleemosynarum collectio, singulis etiam stans quatuor anni temporibus, quibus in hoc opere misericordiæ promptius impensiusque incumbendum est, per eosdem fiat.

Dominica vero proxime præcedenti, quo fideles, & in dando effusiores sint, & paratiores ad parochialem ecclesiam cum voluntariis oblationibus veniant, eleemosynarum collecta intra Missarum solennia indicatur, sequenti verborum formula ex sanctissimi Leonis pontificis sermonibus desumpta.

In eandem vero sententiam parochus, prout vsuenerit, vberius cum populo aget.

Formula denuntiandi collectas eleemosynarum.

VENTURA dominica dies, vel feria quarta quatuor temporum, dilectissimi, collectarum futura est.

Hortor, & moneo caritatem vestram, ut omnes ad ecclesiam parochialem cum voluntariis oblationibus eleemosynarum conueniatis; in quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas.

Itaque & animæ vestræ, & pauperum memores prom-

ANNO
 CHRISTI
 1576.

ptam exhibere largitatem, & pro possibilitate virium ve-
 strarum spontaneas collectas vestras solícite præparate, vt,
 quidquid vobis de temporalibus facultatibus dempseritis,
 id multiplicatum in æterna retributione sumatis, in egen-
 tibus pascentes Christum, qui nobis illos tantopere com-
 mendauit, vt se in ipsis & pasci, & vestiri, & suscipi testa-
 retur idem Christus Dominus, qui cum Patre, & Spiritu
 sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Vbi mendicorum vagantium & curæ spirituali, & vi-
 ctui necessario ita consultum non est, vt certo scilicet quo-
 dam pio loco collecti, non mendicatum victum ipsi qua-
 rirint, sed ex misericordia ibi habeant vnde se sustentent;
 episcopus, quod Concilio prouinciali secundo de eorum-
 dem vita, moribusque præscriptum est, in eo exequendo
 illam iniri rationem curet, vt certo præcipuo libro per sin-
 gulos parochos illi, si qui eiusmodi intra parochiæ fines
 sunt, tum alii etiam alia ratione accurate ordineque de-
 scribantur.

Hæc vero sedulo ab iisdem parochus obseruari mandet.

Quo, aut vnde illi migrent.

Quod vitæ Christianæ institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem Missæ sacrificio intersint.

An sæpe confessi crebro, etiam per annum, aut certe
 saltem constituto paschæ tempore, sacram eucharistiam
 sumant.

Quos neque libro descriptos, neque in pascha confessos
 communicasse ex eo animaduernerint, quod certum chi-
 rographum non ostendant, quo se confessos, & sacram
 communionem sumpsisse testatum faciant, ne pro paro-
 chialis ecclesiæ suæ foribus, nec intra parochiæ fines eos
 mendicare parochi permittant, omnemque propterea cau-
 tionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrinæ Christianæ rudes mendicos vagantes
 viderint, festis diebus stata hora ad eiusdem doctrinæ scho-
 las conuenire diligenter curent, eosdemque instruant.

Ne vllæ cuiusuis nominis piæ confratriæ instituantur,
 eriganturve, neve erectæ, aut institutæ collegii sibi habi-
 tum sumant sine sedis apostolicæ, vel episcopi auctoritate
 & facultate literis explicata.

Sodalitates illæ duæ, vna virginum sanctæ Vrsulæ, altera viduarum sanctæ Annæ nomine, in aliquot prouinciæ huius vrbibus pie institutæ, ac religiosis spiritualis disciplinæ regulis conformatæ, vberimos, adiutrice Dei gratia, fructus & populis, & familiis attulerunt, non modo ad retinendum, sed ad excitandum vehementius in femineo sexu innocentis vitæ, omnis Christianæ pietatis, & caritatis studium.

Quare vnusquisque episcopus tum in vrbe, tum in opidis diœcesis suæ insignibus, sodalitatem vtramque vt opportunum viderit, quam diligentissime erigi, instituere curet.

Vt odii dissidiis, atque inimicitiis occurratur, rursusque paci, cuius fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se iuncti, consulatur, id præter cetera episcopi paterna sollicitudine curent in sua quæque vrbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum grauitate, spectata integritate, & auctoritate præstantiores sint, confratriam, vt in huius prouinciæ nonnullis vrbibus instituta iam est, instituere: cuius officium sit, discordiæ flammam restinguere, dissidia amouere, concordiam inire; pacemque inter omnes reconciliare; aut hoc ipsum componendæ inter dissidentes pacis officium alteri confratriæ adiungant, quæ recte apteque id ipsum præstare queat.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

HIS decretis, constitutionibusque in Concilio prouinciali quarto sancitis, ac promulgatis, quicumque vel vniuersi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve; ii multas, & penas luant iis ipsis decretis sancitas, ac alias præterea ecclesiasticis, conciliaribusque sanctionibus, & Canonum iure præscriptas: compellanturque præterea ad parendum omnibus iuris remediis.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, Missæ sacrificii celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus Synodis decreuimus, ea plane omnia, & singula ad metropolitanam etiam, ceterasque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano vtentes pertinere sancimus, ac declaramus; nisi si quid

ANNO
CHRISTI
1576.

quid eiusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos, nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus, institutisque expresse aduersari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, eius declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur, interpretationem, & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis, perpetuo reseruamus, salua semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac prouinciali Synodo Mediolanensi quarta per nos editis habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sint.

Vt nemini eorum, quæ in hac quarta prouinciali nostra Synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat, edicimus, vt ex quo primum die edita in valuis metropolitanae ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diocesana Synodo legi ac recitari iubebit, & si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valuis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ huius prouinciæ has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asseruent.

Omnia & singula, quæ a nobis in hac quarta prouinciali Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia, ac reuerentia auctoritati, ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matri, & magistræ semper emendanda, & corrigenda subiicimus.